

MEĐUDRŽAVNO POSVOJENJE – KOJIM PUTEM KRENUTI

Izv. prof. dr. sc. Tena Hoško*

UDK: 347.633:341.24(497.5)
341.24:347.633(497.5)
DOI: 10.3935/zpfz.74.4.4
Izvorni znanstveni rad
Primljeno: lipanj 2024.

Međudržavno posvojenje je nedavno zaokupilo dosta pozornosti u Hrvatskoj, kako u medijskom prostoru tako i u znanstvenom i stručnom radu. Međutim, sustavnom i planskom uređenju međudržavnog posvojenja nadležna tijela i dalje nisu pristupila. Stoga je cilj ovog rada ponuditi neke opcije u daljnjem uređenju ovog vrlo specifičnog instituta u Hrvatskoj. S tim ciljem, rad prvo definira međudržavno posvojenje obrazlažući njegove vrste, zatim se daje prikaz uređenja međudržavnog posvojenja u Hrvatskoj nakon čega se razmatraju razni pristupi koje je moguće poduzeti u pogledu međudržavnog posvojenja. U radu se ističu dodatno uređenje ovog instituta, mogućnost ograničenja i moratorija međudržavnog posvojenja, pojačana suradnja s drugim državama te informiranje potencijalnih posvojitelja uz poticanje konvencijskih posvojenja u odnosu na nekonvencijska. Zaključno se ističe nužnost promišljenog pristupa koji bi zahtijevao procjenu temeljenu na iskustvima praktičara te znanjima teoretičara iz raznih pravnih područja te struka koje se bave zaštitom djece.

Ključne riječi: međudržavno posvojenje, priznanje strane sudske odluke o posvojenju, država primateljica, država podrijetla djeteta, Haška konvencija o posvojenju iz 1993.

---

* Dr. sc. Tena Hoško, izvanredna profesorica Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Trg Republike Hrvatske 14, 10000 Zagreb; tena.hosko@pravo.unizg.hr; ORCID ID: orcid.org/0000-0002-6745-0351

1. UVOD

U prosincu 2022. godine osmero hrvatskih državljana uhićeno je u Zambiji kada su pokušali izaći iz te zemlje s četvero posvojene djece iz Demokratske Republike Kongo (dalje: DR Kongo). U tom su trenutku posvojenja već bila zasnovana u DR Kongu te su djeca imala hrvatsko državljanstvo i identifikacijske isprave jer su odluke o posvojenju već priznali hrvatski sudovi. No, zambijske su vlasti posumnjale u zakonitost posvojenja te uhitile i pritvorile posvojitelje, a onda ih i optužile za kazneno djelo trgovine ljudima zbog sumnje u krivotvorenje isprava o posvojenju. Četiri para provela su šest mjeseci u pritvoru u Zambiji, nakon čega su oslobođeni svih optužbi te su se s posvojenicima vratili u Hrvatsku.¹

Ovaj je slučaj širom otvorio vrata razgovoru o međudržavnom posvojenju u Hrvatskoj te potaknuo na opsežnu raspravu u stručnim krugovima, ali i općenito. Izrazita medijska popraćenost slučaja² prouzrokovala je rasprave kakve međudržavno posvojenje do tada nije izazvalo.³ Propitkivala se primjerenost uređenja međudržavnog posvojenja u Hrvatskoj. Sve je to čak dovelo do zakonodavnih

---

¹ Vidi detaljnije u: Guštin, M.; Rešetar, B., *Međudržavno posvojenje u Republici Hrvatskoj kroz prizmu slučaja posvojenja djece iz DR Konga*, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, vol. 73, br. 5, 2023., str. 884 – 886. Informacije o kronologiji događaja vidljive su npr. u Večernji list, *Kronologija slučaja: Šest mjeseci drame, nevjerojatnih obrata i sretnog kraja za osmero Hrvata*, dostupno na: <https://www.vecernji.hr/vijesti/dan-d-za-hrvate-sest-mjeseci-agonije-drame-i-nevjerojatnih-obrata-danas-su-moguca-dva-scenarija-1684258> (6. 6. 2024.).

² Gotovo sve medijske kuće intenzivno su izvještavale o slučaju, preopsežno je za navođenje ovdje. Dani suđenja pratili su se iz minute u minutu (npr. 24sata, *Tužiteljstvo zaključilo slučaj. Sutkinja iz Zambije u četvrtak donosi odluku o Hrvatima*, dostupno na: <https://www.24sata.hr/news/uzivo-nastavlja-se-sudenje-hrvatima-u-zambiji-tuziteljstvo-treba-dovesti-nove-svjedoke-913402> (6. 6. 2024.)). Nakon što je slučaj završen, Jutarnji list objavio je serijal o međudržavnom posvojenju u šest dijelova u lipnju 2023., a nakon povratka u Hrvatsku neki od posvojitelja dali su intervjue za tiskane medije i za televiziju (npr. *Nedjeljom u 2*, 18. 6. 2023.).

³ Npr. Tematska sjednica Odbora za obitelj, mlade i sport Hrvatskog sabora održana 25. siječnja 2023.; vidi: <https://sabor.hr/hr/press/priopcenja/tematska-sjednica-odbora-za-obitelj-mlade-i-sport-potrebno-je-dodatno-regulirati> (6. 6. 2024.); skup u organizaciji New Directiona *Cross-Border Adoptions* održan 11. ožujka 2023.; vidi: https://newdirection.online/event/cross_border_adoptions (6. 6. 2024.).

izmjena koje se tiču specifično međudržavnog posvojenja⁴, te potaknulo i stručne i znanstvene publikacije.⁵

Problematika međudržavnog posvojenja široko je raspravljana na svjetskoj razini. U raznim državama u razdoblju u kojem je međudržavno posvojenje zaista procvatilo, od sredine prošlog stoljeća nadalje, pojavile su se nezakonite aktivnosti što je dovelo do raznih reakcija, kako na međunarodnoj tako i na nacionalnoj razini. Kruna je toga svakako međunarodno uređenje međudržavnog posvojenja Haškom konvencijom o zaštiti djece i suradnji u vezi s međudržavnim posvojenjem od 29. svibnja 1993. (dalje: Haška konvencija o posvojenju iz 1993., Haška konvencija)⁶ koja kao jedan od svojih ciljeva nalaže “ustpostaviti sustav suradnje između država ugovornica koji će osigurati da se te mjere zaštite poštuju i time spriječi nezakonito odvođenje, prodaju ili trgovinu djece”.⁷

Konvencija je u Hrvatskoj stupila na snagu 1. travnja 2014., no to nije uvelike pridonijelo raspravi o međudržavnom posvojenju u domaćoj stručnoj i općoj javnosti. Okidač za raspravu šireg opsega bio je spomenuti slučaj, popularno zvan “afera Zambija”. Osobito je važno odmah istaknuti kako država zasni- vanja posvojenja u tom slučaju, DR Kongo, nije stranka Haške konvencije o posvojenju iz 1993.

U svjetlu tih događanja, cilj je ovog rada prikazati koje su mogućnosti za uređenje međudržavnog posvojenja. S ciljem doprinosa raspravi o ovom interdisciplinarnom institutu i njegovu uređenju u Hrvatskoj, u radu će prvo biti objašnjen pojam međudržavnog posvojenja, nakon čega će biti prikazano njegovo uređenje u Hrvatskoj. Nakon toga pristupit će se razmatranju daljnjeg pristupa, konkretno sustavnom uređenju međudržavnih posvojenja, zabranama međudržavnih posvojenja, pojačanoj suradnji između država te mogućnostima informiranja potencijalnih posvojitelja o specifičnostima međudržavnog posvojenja uz poticanje konvencijskih posvojenja u odnosu na nekonvencijska. Pristupi i postupci države niti su međusobno isključivi niti su, jednom zauzeti, nepromjenjivi. Stoga cilj ovoga rada nije dati jednoznačan odgovor na pitanje postavljeno u naslovu, već postaviti temelj za daljnju raspravu.

⁴ Zakon o dopuni Zakona o međunarodnom privatnom pravu (dalje ZDZMPP), Narodne novine, br. 67/2023. ZDZMPP donosi jednu novu odredbu ZMPP-a, članak 71.a koji se odnosi isključivo na međudržavna posvojenja.

⁵ Hrabar, D., *Međudržavno posvojenje u svjetlu događanja u Republici Hrvatskoj*, Informator, br. 6777, 3. 4. 2023., str. 1 – 5; Guštin, Rešetar, *op. cit.* u bilj. 1.

⁶ Narodne novine, Međunarodni ugovori, br. 53/2013.

⁷ Čl. 1. t. 2. Haške konvencije o posvojenju iz 1993.

2. POJAM MEĐUDRŽAVNOG POSVOJENJA

2.1. Općenito

Međudržavno je posvojenje ono u kojemu se dijete, posvojenik, seli iz države svog podrijetla u državu primateljicu, tj. državu posvojitelja.⁸ Ključno je stoga preseljenje djeteta za potrebe zasnivanja posvojenja.⁹ Pojmovi “država podrijetla” i “država primateljica” ovise o tome s kojom državom subjekti posvojenja imaju teritorijalnu vezu. Konkretno, država podrijetla djeteta je ona s kojom dijete ima teritorijalnu vezu, a država primateljica ona s kojom posvojitelji imaju teritorijalnu vezu. Danas je općeprihvaćeno da se teritorijalna veza sastoji u uobičajenom boravištu, na temelju odredaba Haške konvencije o posvojenju iz 1993. koja je temeljni međunarodni ugovor u ovom području.¹⁰

Ključna je, dakle, teritorijalna veza s nekom državom, a ne ona pravna; državljanstvo posvojitelja i posvojenika irelevantno je u kontekstu definiranja međudržavnog posvojenja. Razlog tomu jest to što se specifičnost međudržavnog posvojenja nalazi u činjenici preseljenja djeteta za potrebe posvojenja. Stoga je u kontekstu međudržavnog posvojenja moguće da su dijete i posvojitelji istog državljanstva (npr. država podrijetla je Bosna i Hercegovina, država primateljica Hrvatska i svi subjekti imaju državljanstvo jedne od tih država), da je svako državljanin države s kojom ima teritorijalnu vezu (npr. u navedenom primjeru posvojitelji Hrvati su a posvojenik je državljanin BiH) te da su subjekti različitog državljanstva, ali ne nužno državljanstva države s kojom imaju teritorijalnu vezu (npr. u navedenom primjeru posvojitelji su stranci u državi primateljici, recimo

---

⁸ Čl. 2. st. 1. Haške konvencije o posvojenju iz 1993. Više u Hoško, T., *Posvojenje u međunarodnom privatnom pravu*, doktorska disertacija, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2016., str. 43 – 44, 66.

⁹ Tako čl. 2. st. 1. Haške konvencije o posvojenju iz 1993.: “...kada je dijete preseljeno, kada se preseljava ili kada će biti preseljeno”. Vidi i Haška konferencija, *Vodič za dobru praksu br. 1: provedba i funkcioniranje Haške konvencije o međudržavnom posvojenju iz 1993. (The Implementation and Operation of the 1993 Hague Intercountry Adoption Convention: Guide to Good Practice, Guide No 1)*, 2008., dostupno na: https://assets.hcch.net/upload/adoguide_e.pdf (20. 6. 2024.) (dalje: Vodič za dobru praksu br. 1 iz 2008.), para. 482 – 483.

¹⁰ Čl. 2. st. 1. Haške konvencije o posvojenju iz 1993. Hrvatski prijevod Konvencije termin “habitually resident” (vidi na: <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=69> (6. 6. 2024.)), tj. “résidant habituellement” (vidi na: <https://www.hcch.net/fr/instruments/conventions/full-text/?cid=69> (6. 6. 2024.)) prevodi kao “ima prebivalište / s prebivalištem” što je pogrešno i treba se smatrati uobičajenim boravištem.

Nijemci u Hrvatskoj).¹¹ S obzirom na to da je uobičajeno da su države primateljice bogatije države, a države podrijetla siromašnije države¹², u pravilu će dijete imati pravnu, a ne samo teritorijalnu vezu s državom podrijetla. Posvojitelji će također često imati i pravnu i teritorijalnu vezu s državom primateljicom, no svakako je moguće i događa se da su oni u državi primateljici stranci.

Međudržavno posvojenje treba stoga razlikovati od drugih vrsta posvojenja. Iz perspektive Haške konvencije o posvojenju iz 1993. druga se posvojenja, u kojima ne dolazi do preseljenja djeteta radi zasnivanja posvojenja nazivaju domaćima. No, ipak u tome možemo razlikovati dvije vrste – ono potpuno domaće u kojemu ne postoji međunarodno obilježje te ono s međunarodnim obilježjem u kojemu jedan ili više subjekata ima strano državljanstvo (npr. posvojenje koje se zasniva u Hrvatskoj između posvojitelja od kojih jedan ima strano državljanstvo te djeteta hrvatskog državljanina, a svi s uobičajenim boravištem u Hrvatskoj).¹³ Ovo posljednje nazivamo i međunarodnim posvojenjem; ne dolazi do preseljenja djeteta, no subjekti imaju državljanstvo različitih država.¹⁴

Preseljenje djeteta u međudržavnom posvojenju implicira nužnost suradnje dviju različitih država kako bi se postupak odvio u najboljem interesu djeteta. Bez suradnje dviju država, načelo najboljeg interesa teže je ostvariti. S obzirom na specifičnosti međudržavnog posvojenja te nužnost suradnje tijela različitih država, na međunarodnoj je razini prepoznata potreba međunarodnog uređenja ove problematike. Ona je postignuta Haškom konvencijom o posvojenju iz 1993. koja uređuje ponajprije baš tu suradnju, ne zadirući u pitanja međunarodne nadležnosti i mjerodavnog prava.¹⁵

¹¹ Više u: Jakovac-Lozić, D., *Međunarodno posvojenje – obiteljskopравни aspekti*, Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, Split, 2006., str. 10 – 11; Hoško, *op. cit.* u bilj. 8, str. 42 – 43.

¹² U posljednjih dvadesetak godina brojem najznačajnije države primateljice su SAD, Italija, Španjolska, Francuska, Kanada, a države podrijetla Kina, Rusija, Etiopija, Guatemala i Kolumbija. Vidjeti statistiku međudržavnog posvojenja koju je pripremio prof. Peter Selman, dostupno na: <https://assets.hcch.net/docs/a8fe9f19-23e6-40c2-855e-388e112bf1f5.pdf> (20. 6. 2024.).

¹³ Parra-Aranguren, G., *Izvješće uz Konvenciju o zaštiti djece i suradnji u području međudržavnog posvojenja od 29. svibnja 1993.*, dostupno na <https://assets.hcch.net/upload/exp133e.pdf> (20. 6. 2024.) (dalje: (Izvješće Parra-Aranguren), para. 71; Vodič za dobru praksu br. 1 iz 2008., para. 478 – 480, 485; detaljnije u Hoško, *op. cit.* u bilj. 8, str. 41 – 44, 66 – 68.

¹⁴ Jakovac-Lozić, *op. cit.* u bilj. 11, str. 10; Guštin, Rešetar, *op. cit.* u bilj. 1, str. 883.

¹⁵ Više o Konvenciji u npr.: Pirrung, J., *Sorgerechts- und Adoptionsübereinkommen der Haager Konferenz und des Europarats*, *Rabels Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht*, vol. 57, br. 1-2, 1993., str. 146 – 152; Jänträ-Jareborg, M., *Convention on Protection of Children and Co-Operation in Respect of Intercountry Adoption*

2.2. Vrste međudržavnog posvojenja

Posvojenje s međunarodnim obilježjem može se podijeliti na više načina. Već je spomenuta podjela na međudržavno i domaće koje dalje dijelimo na zaista domaće i međunarodno domaće. Osim toga postoje npr. potpuna i nepotpuna, otvorena i tajna posvojenja, raskidiva i neraskidiva¹⁶, no u kontekstu međudržavnog posvojenja ključne su dvije podjele – konvencijska i nekonvencijska te privatna, nezavisna i agencijska posvojenja.

Prva podjela relativno je jednostavna jer se svodi na primjenu Haške konvencije o posvojenju iz 1993. Ako se Konvencija primjenjuje, to je o konvencijsko ili haško posvojenje (*Hague adoption*). Ako se Konvencija ne primjenjuje, to je nekonvencijsko ili nehaško posvojenje (*non-Hague adoption*). Konvencija se primjenjuje kada su u trenutku podnošenja zahtjeva za posvojenje i država podrijetla djeteta i država primateljica stranke Konvencije pa se provodi postupak suradnje predviđen Konvencijom, što u konačnici rezultira zasnivanjem posvojenja koje se *ex lege* priznaje u svim državama strankama Konvencije.¹⁷

Druga važna podjela jest na privatna, nezavisna i agencijska posvojenja. Razlika je u sudjelovanju nadležnih tijela u pripremnoj fazi postupka posvojenja

---

(Adopted at the 17th session of the Hague Conference on Private International Law), *Nordic Journal of International Law*, vol. 63, 1994., str. 185 – 203; Katz, L. M., *A Modest Proposal? The Convention on Protection of Children and Cooperation in Respect of Intercountry Adoption*, *Emory International Law Review*, vol. 9, 1995., str. 300 – 323; Bucher, A., *Commentaire sur la Convention de la Haye du 29 mai 1993*, u: Doek, J.; van Loon, H.; Vlaardingerbroek, P. (ur.), *Children on the Move: How to Implement Their Right to Family Life*, Martinus Nijhoff Publishers, Hag, 1996., str. 87 – 93; Lückner-Babel, M.-F., *Adoption internationale: comprendre les nouvelles normes: principes et mécanismes de la Convention de La Haye du 29 mai 1993*, *Défense des Enfants-International (DEI), Section Suisse, Les cahiers des droits de l'enfant*, vol. 4, 1996., str. 6 – 25; Parra-Aranguren, G., *History, Philosophy and General Structure of the Hague Adoption Convention*, u: Doek, J.; van Loon, H.; Vlaardingerbroek, P. (ur.), *Children on the Move: How to Implement Their Right to Family Life*, Martinus Nijhoff Publishers, Hag, 1996., str. 66 – 73; Rudolf, C., *Das Haager Übereinkommen über die internationale Adoption*, *Zeitschrift für Rechtsvergleichung*, br. 5, 2001., str. 183 – 191; Šaula, V., *Haška konferencija i međunarodno usvojenje*, u: Knežević, G.; Pavić, V. (ur.), *Državljanstvo i međunarodno privatno pravo Haške konvencije*, JP Službeni glasnik, Beograd, 2007., str. 153 – 167; Puljko, V., *Haška konvencija o zaštiti djece i suradnji u vezi s međunarodnim posvojenjem*, *Hrvatska pravna revija*, vol. 10, br. 1, 2010., str. 29 – 39; Zimmermann, M. J., *Das Adoptionsverfahren mit Auslandsberührung*, *Neue Zeitschrift für Familienrecht*, br. 4, 2016., str. 152 – 155.

¹⁶ Više u Hoško, *op. cit.* u bilj. 8, str. 56 – 62.

¹⁷ Čl. 41. i 23. Haške konvencije o posvojenju iz 1993.

– u procjeni podobnosti i prikladnosti potencijalnih posvojitelja, utvrđivanju posvojitosti djeteta te spajanju potencijalnih posvojitelja s djetetom. Ova je podjela osobito važna u kontekstu međudržavnih posvojenja jer cijeli postupak zasnivanja posvojenja nije u djelokrugu samo jedne države, kao što je to slučaj kod domaćih posvojenja, neovisno o postojanju međunarodnog obilježja. Svaka država, dakako, može samo za svoje područje i unutar svoje suverene vlasti odrediti kako izgleda onaj dio posvojenja koji se odnosi na nju. U suštini, za države primateljice će to biti ponajprije procjena prikladnosti potencijalnih posvojitelja te izradba izvješća o njima, a za države podrijetla djeteta procjena posvojitosti djeteta te izradba izvješća o djetetu.

Kada bismo rangirali međudržavna posvojenja s obzirom na stupanj sudjelovanja nadležnih tijela od najmanjega prema najvećem, prva bi bila privatna, u kojima nadležna tijela ne sudjeluju, zatim nezavisna, a na najvećem se stupnju nalaze agencijska posvojenja.

Privatna posvojenja (engl. *private adoption*) su ona u kojima se potencijalni posvojitelji i roditelji djeteta izravno sporazumijevaju oko posvojenja djeteta; u pripremljenoj fazi postupka posvojenja ne sudjeluje nijedno nadležno tijelo, dok u postupku spajanja potencijalnih posvojitelja i djeteta mogu eventualno sudjelovati privatni zastupnici stranaka kao posrednici.¹⁸ S obzirom na to da oni nisu pod nadzorom države, moguće su zlouporabe i nezakonite prakse.¹⁹ Privatna posvojenja nedopuštena su prema Haškoj konvenciji o posvojenju iz 1993. jer u konvencijskim posvojenjima nužno sudjeluju nadležna tijela.²⁰

Nezavisna posvojenja (engl. *independent adoption*) su međudržavna posvojenja u kojima nadležna tijela u državi primateljici izrade pozitivno mišljenje o podobnosti i prikladnosti potencijalnih posvojitelja, nakon čega potencijalni posvojitelji izravno traže dijete u državi podrijetla, ne obraćajući se tijelima nadležnima za pronalazak djeteta i utvrđivanje njegove posvojitosti.²¹ Već iz same definicije jasno je da nezavisna posvojenja teže mogu zadovoljiti najbolji interes djeteta s obzirom na to da o njegovu očuvanju ne odlučuje nadležno

¹⁸ Vodič za dobru praksu br. 1 iz 2008., str. 16.; Fenton-Glynn, C., *Children's Rights in Inter-country Adoption, A European Perspective*, Intersentia, Cambridge, Antwerp, Portland, 2014., str. 101 – 102.

¹⁹ Fenton-Glynn, *op. cit.* u bilj. 18, str. 102.

²⁰ Vodič za dobru praksu br. 1 iz 2008., para. 524. Više u: Jänterä-Jareborg, *op. cit.* u bilj. 15, str. 187 – 188; Fenton-Glynn, *op. cit.* u bilj. 18, str. 101 – 102.

²¹ Vodič za dobru praksu br. 1 iz 2008., str. 16. Vidi i: Fenton-Glynn, *op. cit.* u bilj. 18, str. 101; Jänterä-Jareborg, *op. cit.* u bilj. 15, str. 187.

tijelo ovlašteno od strane države.²² Iz tog razloga nezavisna posvojenja nisu u skladu s Haškom konvencijom o posvojenju iz 1993.²³

Agencijska posvojenja (engl. *agency adoption*) možemo ocijeniti kao najpoželjnija.²⁴ U suštini se tada odvija postupak kakav predviđa i Haška konvencija o posvojenju iz 1993. Nadležna tijela države primateljice izrađuju mišljenje o podobnosti i prikladnosti posvojitelja, a nadležna tijela države podrijetla djeteta utvrđuju da je dijete posvojivo i da su baš ti potencijalni posvojitelji najprikladniji za baš to dijete.²⁵

3. UREĐENJE MEĐUDRŽAVNOG POSVOJENJA U HRVATSKOJ

Gledajući razvoj uređenja međudržavnog posvojenja u Hrvatskoj, dva su ključna trenutka koja su se dogodila u posljednjih deset godina. Prvi je stupanje na snagu Haške konvencije o posvojenju iz 1993. 1. travnja 2014. godine²⁶, a drugi stupanje na snagu dopuna Zakona o međunarodnom privatnom pravu (dalje: ZMPP) u lipnju 2023. godine.²⁷ Izuzevši ova dva propisa, ne postoje pravna pravila u Hrvatskoj donesena specifično za postupak međudržavnog posvojenja.²⁸

---

²² Mens, A., *Intercountry Adoption: do the Existing Instruments Work?*, u: Meuwese, S., Detrick, S, Jansen, S. *et al.* (ur.), *100 Years of Child Protection*, Wolf Legal Publishers, Nijmegen, 2007., str. 163 – 164; Cantwell, N., *The Best Interests of the Child in Intercountry Adoption*, UNICEF Office of Research, Innocenti Insight, Firenca, 2014., dostupno na: <https://www.unicef.nl/files/UNICEF%20REPORT%20-%20The%20best%20interests%20of%20the%20child%20in%20intercountry%20adoption.pdf> (20. 6. 2024.), str. 78.

²³ Vodič za dobru praksu br. 1 iz 2008., para. 525; Fenton-Glynn, *op. cit.* u bilj. 18, str. 101 – 102.

²⁴ Hoško, *op. cit.* u bilj. 8, str. 64.

²⁵ Čl. 4. – 5. te 14. – 19. Haške konvencije o posvojenju iz 1993. vidi i: Hoško, *op. cit.* u bilj. 8, str. 64.

²⁶ Objava na stupanje na snagu Konvencije o zaštiti djece i suradnji u vezi s međudržavnim posvojenjem, Narodne novine, Međunarodni ugovori, br. 13/2023.

²⁷ Čl. 2. ZDZMPP-a.

²⁸ Dakako, i Konvencija o pravima djeteta relevantna je u kontekstu međudržavnog posvojenja, kao i Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i dvostrani međunarodni ugovori (vidi Guštin, Rešetar, *op. cit.* u bilj. 1, str. 889 – 890, Hoško, *op. cit.* u bilj. 8, str. 10 – 14, 18 – 21) te drugi međunarodni ugovori za zaštitu djece (Hrabar, *op. cit.* u bilj. 5, str. 3 – 4), no u ovom radu pokušava se dati pregled domaćih pravila usmjerenih specifično na međudržavno posvojenja.

Dakako, još i Zakon o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja²⁹ kao i ZMPP³⁰ koji ga je zamijenio uređuju pitanja mjerodavnog prava i nadležnosti za posvojenje s međunarodnim obilježjem, kao i priznanje stranih sudskih odluka općenito. No, u njima nisu sadržane odredbe specifične za postupak međudržavnog posvojenja u kojima je ključna činjenica da nadležna tijela dviju država sudjeluju, ili bi trebala sudjelovati, u postupku. Slično tomu i Obiteljski zakon (dalje: ObZ) sadržava odredbe i materijalnog i postupovnog prava (a onda i Zakon o općem upravnom postupku), koje se primjenjuju kada se postupak odvija u Hrvatskoj te kada je mjerodavno hrvatsko materijalno pravo.³¹ Opet, ništa od toga ne odnosi se specifično na međudržavno posvojenje.

Ovdje ipak treba istaknuti odredbu članka 186. ObZ-a³² koja se odnosi na supsidijarnost posvojenja s međunarodnim obilježjem. Načelno, o supsidijarnosti posvojenja govori se u pravilu kada je riječ o međudržavnom posvojenju, odnosno kada se prednost daje domaćem posvojenju (i drugim oblicima skrbi) pred međudržavnim posvojenjem.³³ *Ratio* supsidijarnosti međudržavnog posvojenja jest u očuvanju kulturološkog, nacionalnog i etničkog identiteta djeteta te povezanosti s podrijetlom.³⁴ Odredba članka 186. ObZ-a propisuje, zapravo, supsidijarnost posvojenja s međunarodnim obilježjem, čak i kada ono nije međudržavno.³⁵ Odredba se primjenjuje kada se postupak posvojenja zasniva u Hrvatskoj te je jedan od subjekata strani državljanin.³⁶ Propisano je da strani državljani samo iznimno mogu biti posvojitelji, ako je to u najboljem interesu djeteta, a ako su posvojitelji ili dijete strani državljani, za posvojenje je potrebno prethodno odobrenje ministarstva nadležnog za poslove socijalne

²⁹ Narodne novine, br. 53/1991, 88/2001; čl. 44., 45. i 74.

³⁰ Narodne novine, br. 101/2017; čl. 43., 47. i 52.

³¹ Više u Hoško, *op. cit.* u bilj. 8, str. 27 – 31.

³² Narodne novine, 103/2015, 98/2019, 47/2020, 49/2023, 156/2023.

³³ Više o supsidijarnosti u: Martínez-Mora, L.; Baker, H.; Harang, E., *The 1993 Hague Intercountry Adoption Convention and Subsidiarity: is the Subsidiarity Principle still "Fit for Purpose"?*, u: Stalni ured Haške konferencije (ur.), *A commitment to private international law: essays in honour of Hans van Loon*, Intersentia, Cambridge, 2013., str. 343 – 356; Fenton-Glynn, *op. cit.* u bilj. 18, str. 21 – 51.

³⁴ Martínez-Mora, Baker, Harang, *op. cit.* u bilj. 33, str. 345. Važnost osiguranja kontinuiteta podrijetla djeteta istaknuta je i čl. 20. st. 3. Konvencije o pravima djeteta, Službeni list SFRJ, br. 15/1990, Narodne novine br. 12/1993.

³⁵ Detaljnije u Hoško, *op. cit.* u bilj. 8, str. 77 – 83.

³⁶ Guštin, Rešetar, *op. cit.* u bilj. 1, str. 892. Hrabar, *op. cit.* u bilj. 5, str. 1 navodi da nadležno ministarstvo mora dati odobrenje i kada se posvojenje zasniva u inozemstvu između djeteta stranca i domaćih posvojitelja.

skrbi. Ta je odredba dakako relevantna i u postupku međudržavnog posvojenja zasnovanog u Hrvatskoj.

Vraćajući se na ključne trenutke uređenja postupka međudržavnog posvojenja u Hrvatskoj, stupanjem na snagu Haške konvencije o posvojenju iz 1993. Hrvatska se 2014. godine pridružila većem broju drugih država kao stranka Konvencije.³⁷ To je važan korak u kontekstu međudržavnog posvojenja jer se Konvencija primjenjuje samo na postupke između država stranaka te predviđa razrađen postupak suradnje koji teži onemogućiti nezakonite prakse. Prigodom pristupanja Konvenciji, a ni poslije, nisu doneseni nacionalni propisi koji bi se ticali njezine provedbe. Načelno, pravila Konvencije pružaju koherentan okvir za postupanje, ali implementacijska pravila mogu pomoći u uređenju jasnog okvira postupanja detaljnije propisujući postupanje nadležnih tijela u međudržavnom posvojenju.³⁸

Nakon spomenutog slučaja uhićenja hrvatskih državljana u Zambiji te njegove medijske i opće popraćenosti, hrvatski zakonodavac reagirao je donošenjem Zakona o dopuni ZMPP-a u kojemu je jednom odredbom propisao specifičnosti priznanja stranih sudskih odluka o posvojenju izvan polja primjene Haške konvencije o posvojenju iz 1993. Članak 71.a ZMPP-a stoga propisuje četiri dopune ZMPP-a u odnosu na priznanje takvih odluka. Prva je nužnost prilaganja potvrde o legalizaciji odluke zahtjevu za priznanje, druga provjera autentičnosti odluke diplomatskim putem, treća provjera upisa posvojitelja u Registar potencijalnih posvojitelja, a četvrta dostava odluke o priznanju ministarstvu nadležnom za socijalnu skrb i Hrvatskom zavodu za socijalni rad.

Prvo je, dakle, dostava potvrde o legalizaciji. Razlog tomu jest to što se u spomenutom slučaju sumnjalo u zakonitost odluka kongoanskih tijela. U medijima su se javile informacije da u postupku priznanja stranih odluka o posvojenju neke jesu, a neke nisu bile legalizirane u skladu sa Zakonom o legalizaciji isprava u međunarodnom prometu^{39,40} Smatralo se da se jasnim propisivanjem ove obveze postiže manja vjerojatnost sumnje u zakonitost odluke. No, je li

³⁷ Trenutačno je Konvencija na snazi u 103 države, a potpisale su je još tri države. Dostupno na: Haška konferencija za međunarodno privatno pravo, <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/status-table/?cid=69> (7. 6. 2024.).

³⁸ Prednost donošenja implementacijskih pravila spominje se i u Vodiču za dobru praksu br. 1 iz 2008., npr. u para. 3, 37, 49, 118, Annex 1–5.

³⁹ Službeni list SFRJ, br. 06/1973, Narodne novine, br. 53/1991.

⁴⁰ Narod.hr, *Afera Zambija: Legalizaciju isprava iz Konga zaobišli i uhićeni i hrvatski sudovi iako postoje jasne upute*, dostupno na: <https://narod.hr/hrvatska/afera-zambija-legalizaciju-isprava-iz-konga-zaobisli-i-uhiceni-i-hrvatski-sudovi-iako-postoje-jasne-upute> (21. 6. 2024.)

riječ o novini ili već postojećoj obvezi, nije potpuno jasno. Zakon o legalizaciji stranih javnih isprava propisuje da se strane javne isprave mogu uporabiti u Hrvatskoj tek ako budu legalizirane.⁴¹ U teoriji postoji stajalište da se to odnosi i na odluke u postupku priznanja.⁴² No, legalizacija se često povezuje s dokaznom snagom stranih javnih isprava.⁴³ Priznanjem strane odluke ona stječe učinke u Hrvatskoj te su pretpostavke taksativno predviđene ZMPP-om što ide u prilog tezi da legalizacija nije nužna.⁴⁴ Pogotovo zato što sud ima na raspolaganju odbiti priznanje strane sudske odluke ako je ona u suprotnosti s javnim poretom⁴⁵, a, dakako, može priznati samo odluku koju je donio strani sud ili drugo nadležno tijelo. Ako je odluka krivotvorena, može se argumentirati da zapravo nije odluka u smislu članka 67. ZMPP-a. Stoga je uveden novitet nužne provjere autentičnosti odluke diplomatskim putem. Ova dužnost dana je sudu i njome se želi izbjeći sumnja u vjerodostojnost odluke.⁴⁶ Međutim, u teoriji se ističe kako se ovom kombinacijom nužne legalizacije i nužne provjere autentičnosti sam postupak legalizacije čini besmislenim obzirom na to da u njemu već sudjeluju nadležno ministarstvo, odnosno diplomatsko-konzularna predstavništva Republike Hrvatske u inozemstvu.⁴⁷

Treća dopuna odnosi se na potencijalne posvojitelje, konkretno procjenu njihove podobnosti i prikladnosti. Naime, neki od posvojitelja u slučaju, kako se pojavila informacija u javnosti, nisu bili upisani u Registar potencijalnih posvojitelja.⁴⁸ U taj registar upisuju se oni koji su ocijenjeni kao prikladni i podobni da budu posvojitelji u skladu s pravilima hrvatskog prava, što je u nadležnosti

---

⁴¹ Čl. 3. st. 1. Zakona o legalizaciji isprava u međunarodnom prometu.

⁴² Dika, M., *Građansko parnično pravo: Utvrđivanje činjenica*, Zagreb: Narodne novine, 2018., str. 538; Župan, M.; Poretti, P.; Golub, J., *Strane javne isprave u digitalno doba*, u: Barbić, J. (ur.), *Međunarodno privatno pravo i globalni trendovi*, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb, očekivana objava 2024., str. 115 – 116; Hrabar, *op. cit.* u bilj. 5, str. 5.

⁴³ Npr. Vuković, Đ.; Kunštek, E., *Međunarodno građansko postupovno pravo*, Zgombić i partneri, Zagreb, 2005., str. 202.

⁴⁴ Guštin, Rešetar, *op. cit.* u bilj. 1, str. 901 navode da ZDZMPP-om legalizacija postaje obveza, a ne samo mogućnost. Suprotno Župan, Poretti, Golub, *op. cit.* u bilj. 42, str. 116 – 118.

⁴⁵ Vidi detaljnije u Hoško, *op. cit.* u bilj. 8, str. 333 – 338. Potrebu pozivanja na institut javnog poretka u kontekstu posvojenja iz DR Konga navode Guštin, Rešetar, *op. cit.* u bilj. 1, str. 903, 906.

⁴⁶ Vidi i Guštin, Rešetar, *op. cit.* u bilj. 1, str. 901.

⁴⁷ Župan, Poretti, Golub, *op. cit.* u bilj. 42, str. 113.

⁴⁸ Jutarnji list, *Novi detalji o Hrvatima pritvorenim u Zambiji: 'Dva para su upisana u Registar potencijalnih posvojitelja'*, dostupno na: <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/>

Hrvatskog zavoda za socijalni rad.⁴⁹ Prigodom primjene ove odredbe mogu se javiti dva problema.

Prvo, nejasno je što se događa ako posvojitelji nisu upisani u Registar. Treba li u tom slučaju sud odbaciti prijedlog za priznanje kao što bi to napravio u nedostatku pozitivnih pretpostavka ili odbiti kao što se čini u slučaju postojanja negativnih pretpostavka priznanja strane sudske odluke.⁵⁰ Učinak je vrlo različit. Odbačeni prijedlog može se podnijeti iznova, što bi eventualno značilo da bi posvojitelji mogli *ex post* biti upisani u Registar. Međutim, to bi značilo da oni ne moraju u trenutku zasnivanja posvojenja biti upisani u Registar, što samu odredbu čini potencijalno neučinkovito. Ako dolazi do odbijanja, tada se prijedlog za priznanje ne može iznova podnijeti te se posvojenje u Hrvatskoj smatra nepostojećim, što može dovesti do šepavog pravnog statusa. U državi u kojoj je posvojenje zasnovano ono postoji, u Hrvatskoj ne postoji. Kao rješenje tog problema nameće se ponovno zasnivanje posvojenja u Hrvatskoj. Takav pristup nepraktičan je jer je upitno u kojoj mjeri hrvatska tijela u tom trenutku mogu procijeniti posvojivost djeteta te njegov najbolji interes. Pravno gledajući, prema pravu države zasnivanja posvojenja to dijete više nije posvojivo jer je posvojeno, pa se zapravo trebaju oslanjati na dokumentaciju korištenu u toj državi prigodom zasnivanja posvojenja.

Drugo, pravilo propisuje da “sud Republike Hrvatske će od ministarstva nadležnog za poslove socijalne skrbi zatražiti podatak da je posvojitelj upisan u Registar potencijalnih posvojitelja u Republici Hrvatskoj, ako je posvojitelj u trenutku zasnivanja posvojenja bio obvezan upisati se u Registar potencijalnih posvojitelja u Republici Hrvatskoj”. Nejasno je što znači da je posvojitelj “bio obvezan upisati se u Registar”. U propisima RH ne postoji jasna obveza upisa u Registar za posvojenja zasnovana u inozemstvu. Obveza upisa u Registar propisana je ObZ-om koji se primjenjuje na postupke posvojenja koja se zasnivaju u Hrvatskoj.⁵¹ Moguće je da se implicite smatralo da osobe koje imaju uobičajeno boravište u Hrvatskoj u trenutku zasnivanja posvojenja, dakle kada je Hrvatska država primateljica, moraju biti upisane u Registar, odnosno da ta obveza, koja zaista jest vrlo logična i teško joj se prigovara, već postoji.⁵² Druga

---

novi-detalji-o-hrvatima-pritvorenim-u-zambiji-dva-para-su-upisana-u-registar-potencijalnih-posvojitelja-15290749 (21. 6. 2024.)

⁴⁹ Čl. 207. ObZ-a.

⁵⁰ Više o tome u: Dika, M.; Knežević, G.; Stojanović, S., *Komentar Zakona o međunarodnom privatnom i procesnom pravu*, Nomos, Beograd, 1991., str. 286.

⁵¹ Čl. 207. i 211. ObZ-a.

⁵² Tako smatra Hrabar, *op. cit.* u bilj. 5, str. 5.

je mogućnost tumačenja da se dopunom ZMPP-a ta obveza unijela u hrvatski pravni sustav.⁵³ Ovom neobičnom formulacijom vjerojatno se htjelo izbjeći da se provjera upisa u Registar obavlja za međudržavna posvojenja u kojima Hrvatska nije država primateljica (npr. kongoanska odluka o posvojenju djeteta iz DR Kongo od strane belgijskih državljana koji godinama nakon posvojenja dolaze u Hrvatsku te žele provesti postupak priznanja odluke iz bilo kojeg razloga – pravna sigurnost zbog preseljenja u RH, u sklopu nekog npr. nasljednog spora itd.) ili ako je odluka donesena prije nego što je Registar uopće uspostavljen.⁵⁴

Zadnja dopuna odnosi se na obvezu danu sudu koji nakon priznanja mora odluku kojom se priznaje strana odluka o posvojenju dostaviti ministarstvu nadležnom za socijalnu skrb te Hrvatskom zavodu za socijalni rad radi provođenja postadoptivne skrbi. Postadoptivna skrb sustav je mjera potpora i pomoći tijekom prilagodbe nakon zasnivanja posvojenja propisan ObZ-om.⁵⁵ Zaista, jednaki tretman domaćeg i međudržavnog posvojenja u postadoptivnom periodu i više je nego dobrodošao. Osobito uzmemo li u obzir da je riječ o djeci koja često ne poznaju hrvatski jezik i kulturu te im prilagodba može biti i izazovnija.

Iz navedenog prikaza slijede dva zaključka o uređenju međudržavnih posvojenja u Hrvatskoj s obzirom na istaknute vrste. Od 2014. godine u Hrvatskoj postoje konvencijska, haška posvojenja te su uređena isključivo Haškom konvencijom o posvojenju iz 1993. Istodobno, dopuštena su i nehaška posvojenja koja nisu specifično uređena, odnosno njihovo se uređenje svodi na posebnost postupka priznanja strane sudske odluke o posvojenju kada je Hrvatska država primateljica.

---

⁵³ U tom smislu Pravobraniteljica za djecu u svom izvješću za 2023. godinu navodi: "Važnim smatramo da je na prijedlog Ureda u ovaj propis *ugradena* preporuka o obvezi suda na diplomatsku provjeru vjerodostojnosti isprave o posvojenju koju su izdala tijela druge države, *obveza prethodne provjere posvojitelja od strane tijela socijalne skrbi*, kao i obveza suda da pravomoćnu sudsku odluku o priznanju strane sudske odluke dostavi na znanje ministarstvu nadležnom za poslove socijalne skrbi i HZSR-u, radi upisa u Registar posvojenja i praćenja prilagodbe djeteta u posvojiteljskoj obitelji sukladno zakonu kojim se uređuju obiteljski odnosi." (istaknula autorica). Dostupno na: <https://dijete.hr/hr/izvjescia/izvjescia-o-radu-pravobranitelja-za-djecu/> (21. 6. 2024.), str. 217.

⁵⁴ Registar potencijalnih posvojitelja uspostavljen 2012. godine (više na: IusInfo, *Opačić: napravljen registar posvojitelja*, dostupno na: <https://www.iusinfo.hr/aktualno/dnevne-novosti/opacic-napravljen-registar-posvojitelja-13109> (7. 6. 2024.)), a obveza upisa u Registar uspostavljena je Obiteljskim zakonom iz 2014., Narodne novine, br. 75/2014 koji je suspendiran te je donesen ObZ iz 2015.

⁵⁵ Čl. 216. ObZ-a.

U pogledu razlikovanja privatnih, nezavisnih i agencijskih posvojenja, situacija u slučaju međudržavnih nehaških posvojenja nije potpuno jasna. S obzirom na dopune ZMPP-a trebalo bi se zaključiti da su privatna posvojenja svakako nedopuštena, no za ona nezavisna nije predviđeno jasno pravno pravilo. Uzmemo li da postoji obveza upisa potencijalnih posvojitelja u Registar, dakle obveza procjene podobnosti i prikladnosti čak i kada se posvojenje zasniva u inozemstvu, privatna posvojenja nisu moguća. No, nakon izradbe procjene podobnosti i prikladnosti i upisa u Registar potencijalnih posvojitelja, oni su prepušteni sami sebi i pravilima države podrijetla o tome pa o njezinu uređenju ovisi hoće li doći do nezavisnog posvojenja.

4. PRISTUPI UREĐENJU MEĐUDRŽAVNOG POSVOJENJA

U ovom poglavlju izložit će se neki mogući pristupi uređenju međudržavnog posvojenja. No, važno je već ovdje istaknuti da je riječ o vrlo specifičnom području. U njemu se isprepliće nužnost zaštite najboljeg interesa djeteta sa suradnjom između dviju različitih država. Dakle, nije samo riječ o klasičnoj situaciji s međunarodnim obilježjem, u kojoj se tijelo primjene susreće s kolizijskim pravilima i moguće stranim pravom kao mjerodavnim, već dolazi i do suradnje i na neki način zajedničke odluke dviju država (u idealnim okolnostima). Ta suradnja specifičnija je nego u ostalim područjima prekograničnih situacija u kojima se štiti najbolji interes djece, poput npr. prekograničnog smještaja ili udomiteljstva, s obzirom na to da je odluka o posvojenju odluka o trajnoj skrbi i preseljenju. Životno gledano, logično je da je takvu odluku potrebno razmotriti još pozornije, posebice uzimajući u obzir da je najbolji interes djeteta zaista središnji, najvažniji⁵⁶ u svim postupcima posvojenja, pogotovo međudržavnima.

Uzimajući u obzir sve specifičnosti međudržavnog uređenja, ovim se radom ne pokušava dati jednoznačni odgovor na pitanje “Kojim putem krenuti?”, već se želi prikazati nekoliko opcija koje nisu međusobno isključive te istaknuti nužnost promišljenog pristupa. Ta promišljenost sastoji se u neishitrenom djelovanju uzimajući u obzir dosadašnja iskustva i znanja praktičara te znanja teoretičara iz različitih pravnih područja te struka koje se bave zaštitom djece.

⁵⁶ Članak 21. Konvencija o pravima djeteta propisuje: “States Parties that recognize and/or permit the system of adoption shall ensure that the best interests of the child shall be the *paramount* consideration (...)” (istaknula autorica). Više u Vité, S.; Boéchat, H., *Article 21: Adoptio*, u: Liefwaard, T.; Sloth-Nielsen, J. (ur.), *A Commentary on the United Nations Convention on the Rights of the Child*, Brill, 2008., str. 23 – 26, Takács, N., *The threefold concept of the best interests of the child in the immigration case law of the ECtHR*, *Hungarian Journal of Legal Studies*, vol. 62, br. 1, 2021., str. 99, 105.

4.1. Dodatno uređenje međudržavnog posvojenja

Prethodno je poglavlje prikazalo da se do sada uređenju međudržavnog posvojenja u Republici Hrvatskoj nije pristupilo sustavno. Dakako, stupanje na snagu Haške konvencije o posvojenju iz 1993. važan je i pohvalan korak, ali sve do 2023. nije se razmotrilo pitanje je li potrebno dodatno urediti ovaj institut te kako.

Donošenje propisa koji bi u potpunosti i cjelovito uređivao međudržavno posvojenje teže je zamislivo. I iz primjera drugih država vidljivo je da se u ovom području u pravilu primjenjuje više pravnih izvora.⁵⁷ Razlog tomu jest to što je riječ o području koje dotiče više pravnih grana, ponajprije obiteljskog i međunarodnog privatnog prava, ali i upravnog prava (i u smislu postupka, ali i stjecanja državljanstva te ulaska djeteta u zemlju). Međutim, cjelovitost uređenja nije neodvojivo povezana s uređenjem u jednom pravnom propisu. Njezin je cilj urediti postupanje nadležnih tijela u svim segmentima postupka.

Trenutačno je u Hrvatskoj nehaško posvojenje zapravo uređeno u postupku priznanja. To jest iznimno važan trenutak iz perspektive države primateljice u koju se dijete seli nakon zasnivanja posvojenja u državi podrijetla djeteta.⁵⁸ No, sugestija je i Stalnog ureda Haške konferencije da se postupak i izvan područja primjene Konvencije uredi što je sličnije moguće konvencijskomu.⁵⁹ Dakako, to je moguće samo u dijelu koji se odnosi na postupanje tijela u njihovu djelokrugu, tj. u suverenosti države ovisno o ulozi – primateljica ili podrijetla djeteta.

U tom je smislu potrebno izvesti dva opažanja. Prvo, Hrvatska se u kontekstu haških posvojenja izjašnjava i kao država podrijetla djeteta i kao država primateljica. Naime, sve države stranke ispunjavaju tzv. državne profile postupanja u međudržavnom posvojenju. Mnoge države ispunjavaju profil (obrazac) samo za postupanje ili kao država primateljica ili kao država podrijetla. Manji dio njih,

---

⁵⁷ Samo kao primjer, u Njemačkoj su osim implementacijskog zakona za Hašku konvenciju o posvojenju iz 1993. (Adoptionsübereinkommens-Ausführungsgesetz vom 5. November 2001 (BGBl. I S. 2950), das zuletzt durch Artikel 4 Absatz 4 des Gesetzes vom 12. Februar 2021 (BGBl. I S. 226) geändert worden ist) primjenjuju među ostalima i Zakon o posredovanju u posvojenju (Adoptionsvermittlungsgesetz in der Fassung der Bekanntmachung vom 21. Juni 2021 (BGBl. I S. 2010)) te Zakon o učincima posvojenja (Adoptionswirkungsgesetz vom 5. November 2001 (BGBl. I S. 2950, 2953), das zuletzt durch Artikel 3 des Gesetzes vom 12. Februar 2021 (BGBl. I S. 226) geändert worden ist).

⁵⁸ Vidi i Guštin, Rešetar, *op. cit.* u bilj. 1, str. 898.

⁵⁹ Vodič za dobru praksu br. 1 iz 2008., str. 134 – 135. Vidi i Guštin, Rešetar, *op. cit.* u bilj. 1, str. 903 – 906.

uključivši Hrvatsku, ispunjava i jedan i drugi.⁶⁰ Iz toga slijedi zaključak da bi uređenje međudržavnog posvojenja trebalo obuhvatiti obje uloge.

Kao država podrijetla djeteta, država treba imati na umu ponajprije osobitost očuvanja najboljeg interesa djeteta u kontekstu poštovanja supsidijarnosti.⁶¹ U tom smislu posebna pravila postupanja s ciljem očuvanja načela supsidijarnosti mogu se pokazati korisnima. Kao država primateljica pak, na očuvanje načela supsidijarnosti može utjecati tek posredno, osiguravajući da su kontakti s nadležnim tijelima države podrijetla dovoljno transparentni i profesionalni da se izbjegne sumnja u nedostatak zaštite najboljeg interesa djeteta.⁶²

S druge strane, kao država primateljica država bi trebala osigurati da su posvojitelji prikladni i podobni, da prođu potrebnu procjenu, kao što je to slučaj u domaćem i haškom posvojenju. Napomenuto je kako se to u Hrvatskoj pokušava postići dopunama ZMPP-a. No postoji dvojba je li postupak priznanja ispravan trenutak za uređenje obveze procjene prikladnosti i podobnosti jer tada je postupak posvojenja već okončan. Logičnije se čini jasno pravno obvezati posvojitelje na procjenu čak i onda kada se posvojenje zasniva u inozemstvu.

Drugo je opažanje da brojevi govore u prilog tome da je Hrvatska češće država primateljica. Najprije, broj potencijalnih posvojitelja u Hrvatskoj veći je od broja posvojive djece.⁶³ Drugo, tomu svjedoče i izjave nadležnih ministara

---

⁶⁰ Na internetskim stranicama Haške konferencije dostupni su profili za 85 država. Manji ih se broj izjašnjava i kao država podrijetla i kao država primateljica (Armenija, Hong Kong, Macao, Hrvatska, Češka, Dominikanska Republika, Gruzija, Mauricijus, Meksiko, Panama, Paragvaj, Portugal, Turska, SAD, Venezuela), dok ostale biraju jednu od uloga. Vidi: <https://www.hcch.net/en/publications-and-studies/details4/?pid=6221&dtid=42> (10. 6. 2024.)

⁶¹ U Hrvatskoj je 2016. na stranicama ministarstva nadležnog za socijalnu skrb objavljen Protokol o postupanju nadležnih tijela u postupcima međudržavnog posvojenja djeteta iz Republike Hrvatske. (Hoško, *op. cit.* u bilj. 8, str. 201 – 203), no danas ga se više na stranicama ministarstva ne može naći.

⁶² I Pravobraniteljica za djecu u svom izvješću za 2023. godinu na str. 35 ističe potrebu da “postupci posvojenja iz država koje nisu potpisnice Konvencije budu regulirani na način da pružaju najvišu razinu zaštite djeteta” (dostupno na <https://dijete.hr/hr/izvjesca/izvjesca-o-radu-pravobranitelja-za-djecu/> (21. 6. 2024.).

⁶³ Na dan 21. 12. 2023. u Registru potencijalnih posvojitelja bilo je 833 posvojitelja, a broj djece koja ispunjavaju pretpostavke za posvojenje 574. Vidi: Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike, *Godišnje statističko izvješće o primijenjenim pravima socijalne skrbi, pravnoj zaštiti djece, mladeži, braka, obitelji i osoba lišenih poslovne sposobnosti, te zaštiti tjelesno ili mentalno oštećenih osoba u Republici Hrvatskoj u 2022. godini*, dostupno na: <https://mrosp.gov.hr/pristup-informacijama-16/strategije-planovi-programi-izvjesca-statistika/4165> (14. 6. 2024.) No, u medijima je dostupna informacija da je u 2023. godini broj potencijalnih posvojitelja 860, a broj

koji su prikupili informacije da je u posljednjih desetak godina stotinjak djece posvojeno iz inozemstva.⁶⁴ Treće, broj djece koju u Hrvatskoj posvajaju strani državljani, što je klasičan oblik međudržavnog posvojenja, vrlo je malen, tek nekoliko u godini.⁶⁵

Ono što vrlo često vidimo na primjeru drugih država primateljica jest osnivanje različitih tijela koja se bave posvajanjem. Najčešće su to agencije za posredovanje u posvojenju koje mogu obavljati niz funkcija, čak i po Haškoj konvenciji o posvojenju iz 1993. Sama konvencija čak razlikuje ovlaštena tijela koja ovlašćuje država te ona neovlaštena koja su ipak dopuštena jer ispunjavaju konvencijske standarde stručnosti i etike.⁶⁶ Važno je napomenuti da neovlaštena dopuštena tijela ne mogu bez nadzora obavljati ključne zadaće međudržavnog posvojenja prema Haškoj konvenciji o posvojenju iz 1993., konkretno, ne mogu sastaviti izvješće o podobnosti i prikladnosti posvojitelja kao ni izvješće o djetetu.⁶⁷ Iako mogu sudjelovati u njihovoj izradbi, izvješća su pod odgovornošću središnjeg i ovlaštenih tijela.⁶⁸ Dakako, dopušteno je i osnivanje državnih, javnih tijela specifično za potrebe međudržavnih posvojenja.⁶⁹

---

posvojive djece 188. Vidi: HRT, *Adopta: U 2023. ostvareno 137 posvojenja*, dostupno na: <https://vijesti.hrt.hr/hrvatska/adopta-u-2023-ostvareno-137-posvojenja-11136573> (14. 6. 2024.).

⁶⁴ Riječ je o nehaškim posvojenjima broj kojih nije točno utvrđen, ali kreće se od 83 do 131. Vidi: Dnevnik.hr, Šefica saborskog odbora: “Nitko u Hrvatskoj ne zna koliko je djece posvojeno iz DR Konga”, dostupno na: <https://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/vucemilovic-nitko-u-hrvatskoj-ne-zna-koliko-je-djece-posvojeno-iz-dr-konga---766625.html> (10. 6. 2024.).

⁶⁵ Najveći broj bio je dvoje djece 2021. godine, 2022. i 2018. po jedno dijete, a 2015., 2016., 2017., 2019. i 2020. nijedno dijete. Podatci dostupni iz godišnjih izvješća Ministarstva rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike, dostupno na: <https://mrosp.gov.hr/pristup-informacijama-16/strategije-planovi-programi-izvjesca-statistika/4165> (14. 6. 2024.).

⁶⁶ Čl. 10., 11. i 22. Haške konvencije o posvojenju iz 1993.

⁶⁷ Čl. 22. st. 5. Haške konvencije o posvojenju iz 1993.

⁶⁸ Haška konferencija za međunarodno privatno pravo, *Osnovna načela i vodič za dobru praksu br. 2: Ovlašćivanje i ovlaštena tijela u području posvojenja, 2013. (Accreditation and Adoption Accredited Bodies: General Principles and Guide To Good Practice, Guide No 2)* (dalje: Vodič za dobru praksu br. 2 iz 2013.) dostupno na: <https://assets.hcch.net/docs/7ea29e33-b8e6-49de-8d3b-89864d72584f.pdf> (22. 6. 2024.), para. 639 – 641.

⁶⁹ Npr. U Francuskoj je 2005. godine osnovana i Francuska agencija za posvojenje (*Agence Française de l'Adoption*) koja kao državno tijelo djeluje u posredovanju pri zasnivanju posvojenja. Crône, R.; Revillard, M.; Gelot, B., *L'adoption Aspects internes et internationaux*, Defrénois, Pariz, 2006., str. 116 – 117. Vidi i : <https://www.agence-adoption.fr/lafa/presentation-de-lafa/> (12. 6. 2024.).

Kako bi se olakšala provedba Konvencije u pogledu ovlaštenih i neovlaštenih tijela, 2013. godine izrađena su Osnovna načela i vodič za dobru praksu br. 2: Ovlašćivanje i ovlaštena tijela u području posvojenja. Kao osnovna načela ovlašćivanja navedeni su načelo profesionalizma i etike u posvojenju, načelo neprofitnosti, načelo sprječavanja neprimjerene financijske dobiti, načelo demonstracije i evaluacije kompetencija koristeći kriterije ovlašćivanja te odobravanja njihova djelovanja u određenoj državi, načelo odgovornosti ovlaštenih tijela, načelo korištenja predstavnika s etičkim pristupom, načelo primjerenih ovlasti i resursa za nadležna tijela.⁷⁰ Vodič daje širok spektar smjernica u pogledu ovlaštenih tijela. Detaljno se objašnjava postupak ovlašćivanja te ponovnog ovlašćivanja i nadzora, kao i pretpostavke te trajanje ovlaštenja⁷¹, a razrađuje se i pitanje troškova i donacija ovlaštenim tijelima.⁷² Posebice treba paziti na neprofitnost djelovanja ovlaštenih tijela, čak i ako neprofitne organizacije dobivaju sredstva putem donacija, jer se one mogu pogrešno rabiti.⁷³ U pogledu ovlasti takvih tijela, najvažnijima se smatraju priprema i procjena potencijalnih posvojitelja pri čemu ovlaštena tijela moraju biti nepristrana i profesionalna te bi trebalo izbjeći da ista tijela daju i formalno dopuštenje za posvojenje.⁷⁴

Važno je pitanje je li tako nešto potrebno ili poželjno u Hrvatskoj. Za odgovor na to pitanje potrebno je provesti sveobuhvatno istraživanje koje bi obuhvatilo ne samo kapacitete trenutno nadležnih tijela i potrebe temeljene na empirijskom istraživanju nego i iskustva drugih država. Osnivanju bilo kakvih privatnih tijela treba pristupiti s oprezom uzimajući u obzir mogućnosti zlorabab⁷⁵ koje se obično povezuju s njima. S druge strane, sustav javnih nadležnih tijela ponekad može dovesti do kadra s nedostatnom stručnošću i potkapacitiranosti.⁷⁶

Trenutačno su u Hrvatskoj kao državi primateljici u slučaju nekonvencijskih posvojenja posvojitelji zapravo prepušteni sami sebi u potrazi za djetetom. Vidljivo je na primjeru “afere Zambija” da to znači da se oni obraćaju različitim

---

⁷⁰ Vodič za dobru praksu br. 2 iz 2013., para. 51.

⁷¹ Vodič za dobru praksu br. 2 iz 2013., para. 266 – 345.

⁷² Vodič za dobru praksu br. 2 iz 2013., para. 346 – 456.

⁷³ Smith Rotabi, K.; Gibbons, J. L., *Does the Hague Convention on Intercountry Adoption Adequately Protect Orphaned and Vulnerable Children and Their Families?*, *Journal of Child and Family Studies*, vol. 21, br. 1, 2012., str. 110.

⁷⁴ Vodič za dobru praksu br. 2 iz 2013., para. 500 – 509.

⁷⁵ O zlorababama *infra* 4. 2. Zabrane, ograničenja i moratoriji međudržavnog posvojenja.

⁷⁶ Detaljno u Myers, L., *Preserving the Best Interests of the World's Children: Implementing the Hague Treaty on Intercountry Adoption through Public-Private Partnerships*, *Rutgers Journal of Law and Public Policy*, vol. 6, 2008. – 2009., str. 798 – 812.

tijelima i osobama u državi podrijetla djeteta. Time se otvaraju vrata nezavisnim posvojenjima u kojima je sudjelovanje tijela države podrijetla djeteta nepoznato domaćim tijelima, a onda moguće i nedovoljno uređeno i mimo nadzora države. Prednost osnivanja javnih/javnog tijela koja se bave isključivo međudržavnim posvojenjem ili eventualno ovlašćivanje privatnih/privatnog (pod strogim nadzorom države) mogli bi pridonijeti pravnoj sigurnosti. Naime, jedna od ključnih prednosti takvih tijela jest to što ona imaju organizacije ili države partnere, kontakte i suradnju s državama podrijetla pa mogu izabrati one države i ona tijela u državama podrijetla koja ispunjavaju standarde kvalitete predviđene Haškom konvencijom.⁷⁷ S obzirom na mnogobrojne probleme koji se javljaju u radu privatnih ovlaštenih tijela, tom pitanju treba pristupiti s velikim oprezom. U svakom slučaju, ako bi se dopustilo osnivanje privatnih ovlaštenih tijela, uloga bi im trebala biti u prvom redu olakšanje postupka potencijalnim posvojiteljima u smislu posredovanja, dok bi i izradbu izvješća i njihovu razmjenu trebalo zadržati u nadležnosti javnih tijela.⁷⁸

4.2. Zabrane, ograničenja i moratoriji međudržavnog posvojenja

U kontekstu rasprave o međudržavnom posvojenju i njegovu uređenju, nezostavno je spomenuti nezakonite prakse i zlouporabe koje se događaju. Jedan od glavnih ciljeva i same Haške konvencije jest spriječiti takva postupanja, kako je izraženo u preambuli.⁷⁹ Pojavnosti su zlouporaba i nezakonitih praksi različite, ali se svode na kršenje ključnog načela najboljeg interesa djeteta, što je u suštini potaknuto zaradom od strane raznih aktera u međudržavnom posvojenju, raznih posrednika koji se time bave kao biznisom imajući na umu najprije zaradu. Pritom povreda najboljeg interesa djeteta može biti izrazito gruba, putem prisile bioloških roditelja na odricanje od djeteta pa do otmice i konačno prodaje djece.⁸⁰ Problem je možda najbolje opisao *Smolin* nazvavši

⁷⁷ Vodič za dobru praksu br. 2 iz 2013., para. 123 – 124. Vidi i Loibl, E. C., *The aftermath of transnational illegal adoptions: Redressing human rights violations in the intercountry adoption system with instruments of transitional justice*, *Childhood*, vol. 28, br. 4, 2021., str. 481.

⁷⁸ Vidi i: Hoško, *op. cit.* u bilj. 8, str. 196 – 197.

⁷⁹ “[S]vjесni potrebe poduzimanja mjera da se međudržavna posvojenja provode u najboljem interesu djeteta, uvažavajući njegova ili njezina temeljna prava, i u cilju sprječavanja nezakonitog odvođenja, prodaje ili trgovine djecom.”

⁸⁰ O zlouporabama u međudržavnom posvojenju postoji niz radova te dokumenata međunarodnih organizacija. Kao primjer navodimo samo neke: *Smolin, D. M., Abduction, Sale and Traffic in Children in the Context of Intercountry Adoption*, Informacijski

ga *child laundering* (“pranje djece”) gdje nizom nezakonitih aktivnosti dolazi do toga da se djeca proglašavaju posvojenim, čak i krivotvorenjem podataka u matičnim knjigama, pa onda “operu” putem međudržavnog posvojenja.⁸¹ Riječ je o trajnom problemu, na što upućuju i činjenice da su Ujedinjeni narodi usvojili Zajedničku izjavu o nezakonitim međudržavnim posvojenjima u rujnu 2022.⁸² te da je 2023. Haška konferencija objavila opsežan Priručnik za sprječavanje i rješavanje nezakonitih praksi u međudržavnom posvojenju.⁸³

Kada dođe do takvih pojava, države reaguju zabranama; ograničenjima i moratorijima međudržavnih posvojenja. Postoje čak autori koji zagovaraju potpuni globalni moratorij međudržavnih posvojenja radi izgradnje sustava koji

---

dokument br. 1 za Posebnu komisiju 2010., dostupno na <https://assets.hcch.net/upload/wop/adop2010id01e.pdf> (13. 6. 2024.); Međunarodna socijalna služba, *The Grey Zones of Intercountry Adoption*, Informacijski dokument br. 6 za Posebnu komisiju 2010., dostupno na https://assets.hcch.net/upload/wop/adop2010_info6e.pdf (13. 6. 2024.); Mezmur, B. D., “*The Sins Of The ‘Saviours’*”: *Child Trafficking in the Context of Intercountry Adoption in Africa*, Informacijski dokument br. 2 za posebnu komisiju 2010., dostupno na https://assets.hcch.net/upload/wop/adop2010_info6e.pdf (13. 6. 2024.); Carro, J. L., *Regulation of Intercountry Adoption: Can the Abuses Come to an End?*, *Hastings International and Comparative Law Review*, vol. 18, 1994. – 1995., str. 121 – 155; Oreskovic, J.; Maskew, T., *Red Thread or Slender Reed: Deconstructing Prof. Bartholet’s Mythology of International Adoption*, *Buffalo Human Rights Law Review*, vol. 14, 2008., str. 71 – 128; Farid, M., *International Adoption: The Economics of the Baby Industry*, *Whittier Journal of Child and Family Advocacy*, vol. 12, 2012., str. 81 – 104.; Roby, J. L.; Brown, T. W., *Birth Parents as Victims of Trafficking in Intercountry Adoption*, u: Ballard, R. L.; Goodno, N. H.; Cochran, R. F.; Milbrandt, J. A., *The Intercountry Adoption Debate, Dialogues Across Disciplines*, Cambridge Scholars Publishing, Newcastle upon Tyne, 2015., str. 303 – 328; Monico, C., *Implications of irregular transnational adoptions within international standards: A review of intercountry adoption systems and Guatemalan birthmother perspectives*, *Childhood*, vol. 28, br. 4, 2021., str. 509 – 524; Gallego Molinero, A.; del Valle Medina Rodríguez, M.; Kala Clemente Martíne, C., *Irregular adoptions in the Ethiopian-Spanish context: Strategies to redress the adoption triad*, *Childhood*, vol. 31, br. 2, 2024., str. 192 – 211.

⁸¹ Smolin, D. M., *Child Laundering: How The Intercountry Adoption System Legitimizes and Incentivizes the Practices of Buying, Trafficking, Kidnaping, and Stealing Children*, *Wayne Law Review*, vol. 52, 2006, str. 113 – 200.

⁸² *Joint statement on illegal intercountry adoptions*, dostupno na: https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/hrbodies/ced/2022-09-29/JointstatementICA_HR_28September2022.pdf (27. 6. 2024.)

⁸³ *Toolkit for Preventing and Addressing Illicit Practices in Intercountry Adoption*, dostupno na <https://assets.hcch.net/docs/7aa25208-63fe-41ac-850a-16e732597b88.pdf> (13. 6. 2024.).

će potpuno onemogućiti ovakve prakse, a koji mora uključivati i ispravljanje grešaka prošlosti^{84, 85}

Moratoriji se smatraju primjerenima u borbi protiv zlouporaba, osobito ako drugi pokušaji ne proizvedu učinak.⁸⁶ Dakako, moratorij bi trebao biti promišljeno nametnut s jasnim pravilima i rokom trajanja.⁸⁷ Države podrijetla djeteta zabranjuju međudržavna posvojenja zbog problema koji se pojave na njihovu teritoriju, obično u sve države primateljice, a ponekad povezano i ograničeno samo na rad određenog sirotišta ili organizacije.⁸⁸ Iako češći za države podrijetla djeteta, moratorij mogu nametnuti i države primateljice.⁸⁹ Na nedavnom primjeru Nizozemske vidimo i primjer države primateljice koja je suspendirala međudržavna posvojenja uvidjevši da su se nezakonite prakse događale i u njezinom djelokrugu. U veljači 2021. Nizozemska je suspendirala sva međudržavna posvojenja na temelju izvješća nezavisnih stručnjaka (tzv. Joustra odbor) u kojemu je utvrđeno da je od 1967. do 1998. Nizozemska bila država primateljica u nizu posvojenja u kojima su utvrđene nezakonite prakse, na što Nizozemska Vlada nije reagirala.⁹⁰ Nakon postroženja uvjeta posvojenja te postupnog smanjenja suspenzije dopuštanjem posvojenja iz nekoliko država⁹¹, potpuna zabrana je opet nametnuta u svibnju 2024.⁹²

O ograničenjima se u pravilu govori iz perspektive država primateljica koje ograničavaju međudržavno posvojenje iz nekih država podrijetla za koje smatraju

---

⁸⁴ O važnosti reparacije vidjeti i: Gallego Molinero, del Valle Medina Rodríguez, Kala Clemente Martínez, *op. cit.* u bilj. 80, str. 196 – 198, a modalitetima u: Loibl, *op. cit.* u bilj. 77, str. 477 – 491.

⁸⁵ Smolin, D. M., *The Case for Moratoria on Intercountry Adoption*, Southern California Interdisciplinary Law Journal, vol. 30, br. 2, 2021., str. 501 – 527.

⁸⁶ Mezmur, *op. cit.* u bilj. 80, str. 28 – 30; Vodič za dobru praksu br. 1 iz 2008., para. 458.

⁸⁷ Vodič za dobru praksu br. 1 iz 2008., para. 459.

⁸⁸ Mezmur, *op. cit.* u bilj. 80, str. 29 – 30.

⁸⁹ Vodič za dobru praksu br. 1 iz 2008., para. 461.

⁹⁰ Stranice nizozemske Vlade, *Minister Dekker suspends intercountry adoption with immediate effect*, <https://www.government.nl/latest/news/2021/02/08/minister-dekker-suspends-intercountry-adoption-with-immediate-effect> (13. 6. 2024.)

⁹¹ Stranice nizozemske Vlade, *Adoption possible from six selected countries*, <https://www.government.nl/latest/news/2022/11/02/adoption-possible-from-six-selected-countries> (13. 6. 2024.)

⁹² JuristNews, *Netherlands announces ban on adoption from foreign countries*, <https://www.jurist.org/news/2024/05/netherlands-announces-ban-on-adoption-from-foreign-countries/> (13. 6. 2024.)

da ne ispunjavaju dovoljno visoke standarde zaštite najboljeg interesa djeteta.⁹³ Uz već navedeni primjer Nizozemske, postoje i druge države koje su recentno ograničile međudržavna posvojenja zbog nezakonitih praksi poput Norveške⁹⁴ i Švedske⁹⁵. Dakako, moguća je i potpuna zabrana svih nahaških posvojenja. *Ratio* toga je nepovjerenje u sustav države koja nije stranka Haške konvencije o posvojenju iz 1993.

Svakoj zabrani međudržavnih posvojenja treba pristupiti promišljeno, procjenjujući kako će utjecati na zaštitu najboljeg interesa djeteta. Pritom je osobito važno procijeniti trebaju li se posvojenja zasnivanje kojih je u tijeku u trenutku donošenja zabrane zasnovati ili ne trebaju te o tome donijeti jasnu odluku posebnu pozornost dajući onim posvojenjima u kojima su se obje države već usuglasile da se posvojenje može zasnovati.⁹⁶ Beziznimne zabrane mogu biti problematične.⁹⁷ Uzmimo primjer da Hrvatska beziznimno zabrani nahaška posvojenja. Na prvu se ta odluka čini smislenom. No, uzimajući u obzir da npr. Bosna i Hercegovina nije stranka Konvencije, to postaje problematično. Ilustracije radi, uzmimo za primjer dijete hrvatskog državljanina koje živi u BiH i ondje ima uobičajeno boravište, a veći dio obitelji, s kojom ima vrlo blizak odnos i česte susrete jer su u pograničnom području, mu je u Hrvatskoj. Ako takvo dijete ostane bez roditeljske skrbi, apsolutna zabrana međudržavnog posvojenja onemogućila bi razmatranje srodnika u Hrvatskoj kao posvojitelja iako bi baš to možda bilo u najboljem interesu djeteta. S druge strane, zabrane koje dopuštaju iznimke mogu proizvesti nefunkcionalnost same zabrane; osobito ako iznimke nisu taksativno navedene te je diskrecija ostavljena tijelu primjene široka. Može se dogoditi da u konačnici svako posvojenje postane iznimkom, koliko god to nije u skladu s idejom iznimke i nužnošću njezina restriktivna tumačenja.

---

⁹³ Vodič za dobru praksu br. 1 iz 2008., para. 462.

⁹⁴ Trenutačno je ograničeno na sedam država podrijetla, a predlaže se i potpuna suspenzija. Nizozemski Direktor za djecu, mladež i obitelj, *BufoDir recommends temporary suspension of inter-country adoptions*, <https://www.bufoDir.no/en/suspension-adoptions/> (13. 6. 2024.).

⁹⁵ APNews, *Sweden halts adoptions from South Korea after claims of falsified papers on origins of children*, <https://apnews.com/article/sweden-south-korea-adoptions-0db5d3940d66c7721745f3281e453d5e> (27. 6. 2024.).

⁹⁶ Vodič za dobru praksu br. 1 iz 2008., para. 459, 463.

⁹⁷ Vidjeti i Mezmur, *op. cit.* u bilj. 80, str. 29. koji na sličan način govori u kontekstu moratorija koje stavljaju države podrijetla djeteta.

4.3. Pojačana međudržavna suradnja

Već je istaknuto da je prigodom zasnivanja međudržavnog posvojenja ključna suradnja nadležnih tijela države podrijetla djeteta i države primateljice. Ta suradnja temeljni je kamen Haške konvencije o posvojenju iz 1993. Sama Konvencija postavlja minimalne standarde te omogućuje daljnju suradnju između država stranaka. Daljnja suradnja može biti manje ili više formalna, a može se i strogo formalizirati putem bilateralnih ugovora te ograničiti na pojedine države.⁹⁸ Razlog za ograničenje može biti i u činjenici da postoje ograničeni resursi domaćih tijela za nadzor međudržavnih posvojenja pa se resursi fokusiraju na nekoliko država.⁹⁹ Pojačana međudržavna suradnja ističe se i kao način borbe protiv nezakonitih praksi razmjenom informacija, organizacijom seminara i skupova odgovornih tijela i osoba, tehničkom potporom te koordiniranim aktivnostima država što uključuje zajednički pristup.¹⁰⁰

Hrvatska nije sklopila bilateralne ugovore u području međudržavnih posvojenja. No, ministarstvo nadležno za socijalnu skrb donijelo je Odluku o utvrđivanju kriterija za uspostavljanje suradnje s ovlaštenim tijelima drugih država ugovornica konvencije.¹⁰¹ Ova odluka donesena je na temelju članka 12. Haške konvencije te se odnosi na djelovanje stranih ovlaštenih tijela u odnosu na djecu koja se posvajaju iz Hrvatske, odnosno onda kada je Hrvatska država podrijetla. Odlukom je uspostavljen niz kriterija kojima se želi zajamčiti najbolji interes djeteta osiguravajući da je riječ o tijelima visoke stručnosti u djelovanju koja zadovoljavaju navedene kriterije te im odobrenje daje, tj. odlučuje o uspostavi suradnje, nadležno ministarstvo kao središnje tijelo.¹⁰² Prema dostupnim informacijama, četiri takva tijela imaju odobrenje za rad u Hrvatskoj.¹⁰³ Važno

⁹⁸ Čl. 39. Haške konvencije o posvojenju iz 1993. Vidi i Vodič za dobru praksu br. 1 iz 2008., para. 452, 454; Vodič za dobru praksu br. 2 iz 2013., para. 123 – 124.

⁹⁹ Vodič za dobru praksu br. 1 iz 2008., para. 453 – 456.

¹⁰⁰ Priručnik za sprječavanje i rješavanje nezakonitih praksi u međudržavnom posvojenju, str. 200 – 204.

¹⁰¹ Dostupno na: <https://mrosp.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/MDOMSP%20dokumenti/ODLUKA%20O%20UTVR%20K4%90IVANJU%20KRITERIJA%20ZA%20USPOSTAVLJANJE%20SURADNJE%20S%20OVLA%20C5%A0TENIM%20TIJELIMA%20DRUGIH%20DR%20C5%BDAVA%20UGOVORNICA%20KONVENCIJE.pdf> (17. 6. 2024.)

¹⁰² Čl. 10. Odluke o utvrđivanju kriterija za uspostavljanje suradnje s ovlaštenim tijelima drugih država ugovornica konvencije.

¹⁰³ Dostupno na: Haška konferencija za međunarodno privatno pravo, <https://www.hcch.net/en/states/authorities/details3/?aid=1108> (posljednji put ažurirano 11. 5. 2021.), (17. 6. 2024.).

je ovdje napomenuti i da je izjavom uz članak 22. stavak 4. Konvencije u Hrvatskoj kao državi podrijetla zabranjeno posvajanje djece ako u državi primateljici u posvojenju djeluje neovlašteno, ali dopušteno privatno tijelo.¹⁰⁴ Ova izjava primjerena je uzimajući u obzir potrebu zaštite najboljeg interesa djeteta u najvećoj mogućoj mjeri.¹⁰⁵

Vidljivo je stoga da se o zaštiti najboljeg interesa djece koja imaju uobičajeno boravište u Hrvatskoj podrobno vodilo i dalje vodi računa. S druge strane, nije razmotrena mogućnost pojačane suradnje s državama podrijetla djeteta ni u okviru Haške konvencije ni izvan njezina polja primjene. U tom smislu sugerira se sklapanje dvostranih međunarodnih ugovora, osobito izvan polja primjene Haške konvencije kako bi se postigao konvencijski standard zaštite¹⁰⁶, što bi bilo osobito korisno u pogledu država iz kojih hrvatski posvojitelji često posvajaju. Time bi se stekla sigurnost u stupanj zaštite prava djeteta u državi podrijetla. Osim toga, intenziviranje suradnje, i one manje formalne, s tijelima države podrijetla kroz programe suradnje i protokole u postupanju bilo bi korisno i iz perspektive zaštite najboljeg interesa djeteta, ali i pomoći potencijalnim posvojiteljima u Hrvatskoj.¹⁰⁷ Moguće je i ograničiti suradnju samo s nekim državama podrijetla. Ograničenje se može sastojati i u zahtjevu da se s konkretnom državom podrijetla uspostavi bilateralna suradnja ili program.

4.4. Informiranje potencijalnih posvojitelja

Informiranje javnosti o međudržavnom posvojenju ključno je u kontekstu države kao države primateljice. Razlog tomu jest to što su domaći posvojitelji ti kojima treba pružiti informacije o međudržavnom posvojenju jer će ga oni inicirati. Osobito je važno informirati ih o različitim državama podrijetla djeteta te razlici između konvencijskih i nekonvencijskih posvojenja, uzimajući u obzir sve prednosti konvencijskih posvojenja i njihovo poticanje u odnosu na nekonvencijska posvojenja. Kada je riječ o državi kao državi podrijetla djeteta, dijete ne mora biti općenito informirano o posebnostima postupka međudržavnog posvojenja, već njemu moraju biti dane sve informacije o postupku koji se na nju ili njega odnosi. To je zadatak stručnih osoba koji rade u nadležnim

¹⁰⁴ Čl. 3. Zakona o potvrđivanju Konvencije o zaštiti djece i suradnji u vezi s međudržavnim posvojenjem, Narodne novine, Međunarodni ugovori, br. 5/2013.

¹⁰⁵ Hoško, *op. cit.* u bilj. 8, str. 192.

¹⁰⁶ Hoško, *op. cit.* u bilj. 8, str. 142; Guštin, Rešetar, *op. cit.* u bilj. 1, str. 894.

¹⁰⁷ Primjere sličnih procedura vidjeti u Vodiču za dobru praksu br. 2 iz 2013., para. 110.

tijelima te koji se brinu o najboljem interesu djeteta kao najvažnijem načelu svakog posvojenja.

Ključno je informiranje u postupku procjene prikladnosti i podobnosti. U Hrvatskoj stručno mišljenje o prikladnosti i podobnosti posvojitelja sadržava i neke podatke koji se odnose specifično na međudržavno posvojenje (očekivanja i mišljenja članova proširene obitelji o posvojenju ili međudržavnom posvojenju te podatke o sposobnosti za zasnivanje međudržavnog posvojenja).¹⁰⁸ To upućuje na informiranje potencijalnih posvojitelja o međudržavnom posvojenju u ovom dijelu postupka. Neki autori upućuju na to da je stručna potpora u informiranju ograničena te da se posvojitelji uglavnom informiraju putem interneta, posvojiteljskih grupa i u udrugama.¹⁰⁹ Važno je osigurati da se daju jasne informacije o međudržavnom posvojenju svim potencijalnim posvojiteljima u postupku procjene prikladnosti i podobnosti te prednostima koje omogućuje Haška konvencija iz 1993.

No, u današnje je doba uobičajeno informirati se o svemu putem interneta. Mnoge odluke donose se na temelju informacija dostupnih putem interneta, koliko god to ponekad bilo nepromišljeno, ako se rabe neprovjereni izvori. Nema razloga zašto bismo odluku o posvojenju smatrali drukčijom. Moguće je, a možda i vjerojatno, da će se potencijalni posvojitelji prije odluke, a i nakon nje, koristiti i internetom kao sredstvo informiranja. Neke države stoga putem interneta detaljno informiraju potencijalne posvojitelje o specifičnostima međudržavnog posvojenja. Takav je primjer SAD gdje *U. S. Department of State – Bureau of Consular Affairs* na svojim stranicama podrobno informira o međudržavnom posvojenju.¹¹⁰ Osobito je vrijedno to što se ondje nalaze informacije o pojedinim državama podrijetla djeteta.¹¹¹ Slično je i u Kanadi u kojoj informacije pruža Vlada¹¹² te daje popis

¹⁰⁸ Čl. 3. t. 4. i 9. Pravilnika o elementima koji se odnose na podobnost i prikladnost za posvojenje, sadržaju stručnog mišljenja o podobnosti i prikladnosti za posvojenje, metodama utvrđivanja podobnosti i prikladnosti, sadržaju izvješća o djetetu, vođenju registra o potencijalnim posvojiteljima te načinu vođenja registra o posvojenjima, Narodne novine, br. 106/2014.

¹⁰⁹ Kolarević, K.; Blažeka Kokorić, S., *Neke specifičnosti posvojenja djeteta iz drugih država*, u: Blažeka Kokorić, S. (ur.), *Posvojenje – različite perspektive, isti cilj*, “Na drugi način”, udruga za pružanje psihosocijalne i pedagoške pomoći djeci, mladima i obitelji, Zagreb, 2019., str. 120 – 121.

¹¹⁰ Vidi: <https://travel.state.gov/content/travel/en/Intercountry-Adoption.html> (12. 6. 2024.)

¹¹¹ Vidi: <https://travel.state.gov/content/travel/en/Intercountry-Adoption/Intercountry-Adoption-Country-Information.html> (12. 6. 2024.)

¹¹² Vidi: <https://www.canada.ca/en/immigration-refugees-citizenship/services/canadians/adopt-child-abroad/processes.html> (12. 6. 2024.)

država iz kojih međudržavno posvojenje nije moguće ili je ograničeno¹¹³, što je posebice važno kako bi se izbjegle sumnje u zakonitost posvojenja u određenoj državi. Takve informacije dostupne su i na stranicama npr. Vlade Ujedinjenog Kraljevstva¹¹⁴ te Ministarstva vanjskih poslova Francuske¹¹⁵ i Francuske agencije za posvojenje¹¹⁶. Na stranicama njemačkog Ministarstva pravosuđa nalazi se među ostalim popis ovlaštenih tijela s popisom država u kojima djeluju¹¹⁷, a na stranicama talijanskog središnjeg tijela, Komisije za međunarodna posvojenja (*Commissione per le Adozioni Internazionali*), nalazimo slične popise i druge informacije¹¹⁸. Dakako, u svim navedenim državama postoje ovlaštena tijela koja se bave posvojenjem, što je važno imati na umu prigodom razmatranja mogućnosti informiranja. U svakom slučaju, ovakav način informiranja ima smisla samo ako informacije pružaju vjerodostojne osobe, organizacije i tijela. U suprotnome može doći do neprimjerenog oglašavanja i kršenja prava djeteta.¹¹⁹

Ovakav način informiranja nikako ne smije biti jedini, ali može odigrati ulogu u odluci potencijalnih posvojitelja pa stoga treba poslati jasnu poruku da konvencijskim posvojenjima treba dati prednost. Ono što je važnije jest da su svi posvojitelji prigodom procjene podobnosti i prikladnosti informirani izravno, od strane u tome iskusnih osoba, o međudržavnom posvojenju te oni koji se za njega odluče o državi podrijetla djeteta za koju se odluče.

5. ZAKLJUČAK

Međudržavno posvojenje može pružiti obiteljski dom za djecu koja ga ne mogu imati u državi svog podrijetla u kojoj ne mogu biti primjereno zbrinuta ni na drugi način. Nažalost, ono može djeci i oduzeti obiteljski dom u državi njihova podrijetla zbog nezakonitih praksi koje nisu toliko rijetke. Stoga je odgovornost

---

¹¹³ Vidi: <https://www.canada.ca/en/immigration-refugees-citizenship/services/canadians/adopt-child-abroad/restrictions.html> (12. 6. 2024.).

¹¹⁴ Vidi: <https://www.gov.uk/child-adoption/adopting-a-child-from-overseas> (12. 6. 2024.).

¹¹⁵ Vidi: <https://www.diplomatie.gouv.fr/fr/adopter-a-l-etranger/le-processus-de-l-adoption-internationale/le-choix-du-pays-d-origine/> (12. 6. 2024.).

¹¹⁶ Vidi: <https://www.agence-adoption.fr/informer-conseiller-accompagner/afrique/> (12. 6. 2024.).

¹¹⁷ Vidi: https://www.bundesjustizamt.de/DE/Themen/Familieinternational/Adoption/Anschriften/Auslandsvermittlungsstellen/Auslandsvermittlungsstellen_node.html (12. 6. 2024.).

¹¹⁸ Vidi: <https://www.commissioneadozioni.it/> (12. 6. 2024.).

¹¹⁹ Vodič za dobru praksu br. 2 iz 2013., para. 134 – 138.

svake države za sebe, a i svih država zajedno, omogućiti da se nezakonite prakse spriječe te da se međudržavno posvojenje omogućiti djeci koja ga zaista trebaju.

Iako je Haška konvencija o posvojenju iz 1993. postavila dobar okvir za međunarodno djelovanje, nije se pokazala kao apsolutni lijek u borbi protiv povreda prava djece. Ponekad zbog neprimjerene implementacije i neispravne provedbe, a ponekad zbog nedostatka stupanja na snagu u mnogim državama. Svaka država stoga treba pristupiti uređenju međudržavnog posvojenja promišljeno, vodeći se načelom najboljeg interesa djeteta, reagirajući na utvrđene povrede te donoseći ponekad i politički nepopularne odluke.

Ovim radom utvrđeno je nekoliko mogućih pristupa kojima se postavlja temelj za daljnju raspravu o uređenju međudržavnog posvojenja u Hrvatskoj. Navedeni pristupi nisu međusobno isključivi, moguće je prihvatiti sve, ali i samo neke. Moguće je tako istodobno dodatno urediti međudržavno posvojenje utvrđujući postupanje hrvatskih tijela i kada je Hrvatska država podrijetla djeteta (konkretizacijom načela supsidijarnosti) i kada je država primateljica (konkretizacijom obveze procjene prikladnosti i podobnosti) te ograničiti posvojenja iz određenih država, a pojačati suradnju s drugima, a sve uz osnaženo poticanje konvencijskih u odnosu na nekonvencijska posvojenja te informiranje potencijalnih posvojitelja.

Iako rad nije dao definitivan odgovor na pitanje postavljeno u naslovu, jer to zahtijeva analizu stručnjaka različitih pravnih područja i struka koje se bave zaštitom djece, a i političku odluku, barem je pojasnio neke moguće pristupe i izazove te, možda najvažnije, nužnost promišljanja i djelovanja u ovom području neovisno o pojedinim medijski popraćenim slučajevima.

BIBLIOGRAFIJA

Znanstveni i stručni radovi

- Bucher, A., *Commentaire sur la Convention de la Haye du 29 mai 1993*, u Doek, J.; van Loon, H.; Vlaardingerbroek, P. (ur.), *Children on the Move: How to Implement Their Right to Family Life*, Martinus Nijhoff Publishers, Hag, 1996., str. 87 – 93.
- Carro, J. L., *Regulation of Intercountry Adoption: Can the Abuses Come to an End?*, *Hastings International and Comparative Law Review*, vol. 18, 1994. – 1995., str. 121 – 155.
- Crône, R.; Revillard, M.; Gelot, B., *L'adoption. Aspects internes et internationaux*, Defrénois, Pariz, 2006.
- Dika, M., *Građansko parnično pravo: Utvrđivanje činjenica*, Narodne novine, Zagreb, 2018.

- Dika, M.; Knežević, G.; Stojanović, S., *Komentar Zakona o međunarodnom privatnom i procesnom pravu*, Nomos, Beograd, 1991.
- Farid, M., *International Adoption: The Economics of the Baby Industry*, Whittier Journal of Child and Family Advocacy, vol. 12, 2012., str. 81 – 104.
- Fenton-Glynn, C., *Children's Rights in Intercountry Adoption, A European Perspective*, Intersentia, Cambridge, Antwerp, Portland, 2014.
- Gallego Molinero, A.; del Valle Medina Rodríguez, M.; Kala Clemente Martínez, C., *Irregular adoptions in the Ethiopian-Spanish context: Strategies to redress the adoption triad*, Childhood, vol. 31, br. 2, 2024., str. 192 – 211.
- Guštin, M.; Rešetar, B., *Međudržavno posvojenje u Republici Hrvatskoj kroz prizmu slučaja posvojenja djece iz DR Konga*, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, vol. 73, br. 5, 2023., str. 881 – 929.
- Hoško, T., *Posvojenje u međunarodnom privatnom pravu*, doktorska disertacija, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2016.
- Hrabar, D., *Međudržavno posvojenje u svjetlu događanja u Republici Hrvatskoj*, Informativator, br. 6777, 3. 4. 2023., str. 1 – 5.
- Jakovac-Lozić, D., *Međunarodno posvojenje – obiteljskopравни aspekti*, Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, Split, 2006.
- Jänterä-Jareborg, M., *Convention on Protection of Children and Co-Operation in Respect of Intercountry Adoption (Adopted at the 17th session of the Hague Conference on Private International Law)*, Nordic Journal of International Law, vol. 63, 1994., str. 185 – 203.
- Katz, L. M., *A Modest Proposal? The Convention on Protection of Children and Co-operation in Respect of Intercountry Adoption*, Emory International Law Review, vol. 9, 1995., str. 283 – 328.
- Kolarević, K.; Blažeka Kokorić, S., *Neke specifičnosti posvojenja djeteta iz drugih država*, u: Blažeka Kokorić, S. (ur.), *Posvojenje – različite perspektive, isti cilj*, “Na drugi način”, udruga za pružanje psihosocijalne i pedagoške pomoći djeci, mladima i obitelji, Zagreb, 2019., str. 98 – 123.
- Loibl, E. C., *The aftermath of transnational illegal adoptions: Redressing human rights violations in the intercountry adoption system with instruments of transitional justice*, Childhood, vol. 28, br. 4, 2021., str. 477 – 491.
- Lücker-Babel, M.-F., *Adoption internationale: comprendre les nouvelles normes: principes et mécanismes de la Convention de La Haye du 29 mai 1993*, Défense des Enfants-International (DEI), Section Suisse, Les cahiers des droits de l'enfant, vol. 4, 1996., str. 6 – 25.
- Martínez-Mora, L.; Baker, H.; Harang, E., *The 1993 Hague Intercountry Adoption Convention and Subsidiarity: is the Subsidiarity Principle still “Fit for Purpose”?*, u:

- Stalni ured Haške konferencije (ur.), *A commitment to private international law: essays in honour of Hans van Loon*, Intersentia, Cambridge, 2013., str. 343 – 356.
- Mens, A., *Intercountry Adoption: do the Existing Instruments Work?*, u: Meuwese, S.; Detrick, S.; Jansen, S. et al. (ur.), *100 Years of Child Protection*, Wolf Legal Publishers, Nijmegen, 2007., str. 157 – 176.
- Monico, C., *Implications of irregular transnational adoptions within international standards: A review of intercountry adoption systems and Guatemalan birthmother perspectives*, *Childhood*, vol. 28, br. 4, 2021., str. 509 – 524.
- Myers, L., *Preserving the Best Interests of the World's Children: Implementing the Hague Treaty on Intercountry Adoption through Public-Private Partnerships*, *Rutgers Journal of Law and Public Policy*, vol. 6, 2008. – 2009., str. 780 – 818.
- Oreskovic, J.; Maskew, T., *Red Thread or Slender Reed: Deconstructing Prof. Bartholet's Mythology of International Adoption*, *Buffalo Human Rights Law Review*, vol. 14, 2008., str. 71 – 128.
- Parra-Aranguren, G., *History, Philosophy and General Structure of the Hague Adoption Convention*, u: Doek, J.; van Loon, H.; Vlaardingerbroek, P. (ur.), *Children on the Move: How to Implement Their Right to Family Life*, Martinus Nijhoff Publishers, Hag, 1996., str. 66 – 73.
- Pirrung, J., *Sorgerechts- und Adoptionsübereinkommen der Haager Konferenz und des Europarats*, *Rabels Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht*, vol. 57, br. 1-2, 1993., str. 124 – 154.
- Puljko, V., *Haška konvencija o zaštiti djece i suradnji u vezi s međunarodnim posvojenjem*, *Hrvatska pravna revija*, vol. 10, br. 1, 2010., str. 29 – 39.
- Roby, J. L.; Brown, T. W., *Birth Parents as Victims of Trafficking in Intercountry Adoption*, u: Ballard, R. L.; Goodno, N. H.; Cochran, R. F.; Milbrandt, J. A. (ur.), *The Intercountry Adoption Debate, Dialogues Across Disciplines*, Cambridge Scholars Publishing, Newcastle upon Tyne, 2015., str. 303 – 328.
- Rudolf, C., *Das Haager Übereinkommen über die internationale Adoption*, *Zeitschrift für Rechtsvergleichung*, br. 5, 2001., str. 183 – 191.
- Smith Rotabi, K.; Gibbons, J. L., *Does the Hague Convention on Intercountry Adoption Adequately Protect Orphaned and Vulnerable Children and Their Families?*, *Journal of Child and Family Studies*, vol. 21, br. 1, 2012., 106 – 119.
- Smolin, D. M., *Child Laundering: How The Intercountry Adoption System Legitimizes and Incentivizes the Practices of Buying, Trafficking, Kidnaping, and Stealing Children*, *Wayne Law Review*, vol. 52, 2006., str. 113 – 200.
- Smolin, D. M., *The Case for Moratoria on Intercountry Adoption*, *Southern California Interdisciplinary Law Journal*, vol. 30, br. 2, 2021., str. 501 – 527.

- Šaula, V., *Haška konferencija i međunarodno usvojenje*, u: Knežević, G.; Pavić, V. (ur.), *Državljanstvo i međunarodno privatno pravo Haške konvencije*, JP Službeni glasnik, Beograd, 2007., str. 151 – 171.
- Takács, N., *The threefold concept of the best interests of the child in the immigration case law of the ECtHR*, Hungarian Journal of Legal Studies, vol. 62, br. 1, 2021., str. 96 – 114.
- Vité, S.; Boéchat, H., *Article 21: Adoption*, u: Liefwaard, T.; Sloth-Nielsen, J. (ur.), *A Commentary on the United Nations Convention on the Rights of the Child*, Brill, 2008.
- Vuković, Đ.; Kunštek, E., *Međunarodno građansko postupovno pravo*, Zgombić i partneri, Zagreb, 2005.
- Zimmermann, M. J., *Das Adoptionsverfahren mit Auslandsberührung*, Neue Zeitschrift für Familienrecht, br. 4, 2016., str. 150 – 157.
- Župan, M.; Poretti, P.; Golub, J., *Strane javne isprave u digitalno doba*, u: Barbić, J. (ur.), *Međunarodno privatno pravo i globalni trendovi*, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb, očekivana objava 2024.

Propisi

- Haška konvencija o zaštiti djece i suradnji u vezi s međudržavnim posvojenjem od 29. svibnja 1993., Narodne novine, Međunarodni ugovori, br. 53/2013
- Konvencija o pravima djeteta, Službeni list SFRJ, br. 15/1990, Narodne novine, br. 12/1993
- Obiteljski zakon, Narodne novine, 103/2015, 98/2019, 47/2020, 49/2023, 156/2023
- Objava na stupanje na snagu Konvencije o zaštiti djece i suradnji u vezi s međudržavnim posvojenjem, Narodne novine, Međunarodni ugovori, br. 13/2023.
- Odluka o utvrđivanju kriterija za uspostavljanje suradnje s ovlaštenim tijelima drugih država ugovornica konvencije
- Pravilnik o elementima koji se odnose na podobnost i prikladnost za posvojenje, sadržaju stručnog mišljenja o podobnosti i prikladnosti za posvojenje, metodama utvrđivanja podobnosti i prikladnosti, sadržaju izvješća o djetetu, vođenju registra o potencijalnim posvojiteljima te načinu vođenja registra o posvojenjima, Narodne novine, br. 106/2014
- Zakon o dopuni Zakona o međunarodnom privatnom pravu, Narodne novine, br. 67/2023
- Zakon o legalizaciji isprava u međunarodnom prometu, Službeni list SFRJ, br. 06/1973, Narodne novine, br. 53/1991

Zakon o međunarodnom privatnom pravu, Narodne novine, br. 101/2017

Zakon o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja u određenim odnosima, Narodne novine, br. 53/1991, 88/2001

Izvjешća i popratni dokumenti

Cantwell, N., *The Best Interests of the Child in Intercountry Adoption*, UNICEF Office of Research, Innocenti Insight, Firenca, 2014., <https://www.unicef.nl/files/UNICEF%20REPORT%20-%20The%20best%20interests%20of%20the%20child%20in%20intercountry%20adoption.pdf>

Haška konferencija za međunarodno privatno pravo, *Osnovna načela i vodič za dobru praksu br. 2: Ovlašćivanje i ovlaštena tijela u području posvojenja*, 2013. (*Accreditation and Adoption Accredited Bodies: General Principles and Guide To Good Practice, Guide No 2*), <https://assets.hcch.net/docs/7ea29e33-b8e6-49de-8d3b-89864d72584f.pdf>

Haška konferencija za međunarodno privatno pravo, *Priručnik za sprječavanje i rješavanje nezakonitih praksi u međdržavnom posvojenju (Toolkit for Preventing and Addressing Illicit Practices in Intercountry Adoption)*, <https://assets.hcch.net/docs/7aa25208-63fe-41ac-850a-16e732597b88.pdf>

Međunarodna socijalna služba, *The Grey Zones of Intercountry Adoption*, Informacijski dokument br. 6 za Posebnu komisiju 2010., https://assets.hcch.net/upload/wop/adop2010_info6e.pdf

Mezmur, B. D., *“The Sins Of The ‘Saviours’”: Child Trafficking in the Context of Intercountry Adoption in Africa*, Informacijski dokument br. 2 za posebnu komisiju 2010., https://assets.hcch.net/upload/wop/adop2010_info6e.pdf

Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike, *Godišnje statističko izvješće o primijenjenim pravima socijalne skrbi, pravnoj zaštiti djece, mladeži, braka, obitelji i osoba lišenih poslovne sposobnosti, te zaštiti tjelesno ili mentalno oštećenih osoba u Republici Hrvatskoj u 2022. godini*, <https://mrosp.gov.hr/pristup-informacijama-16/strategije-planovi-programi-izvjesca-statistika/4165>

Parra-Aranguren, G., *Izvješće uz Konvenciju o zaštiti djece i suradnji u području međdržavnog posvojenja od 29. svibnja 1993.*, <https://assets.hcch.net/upload/exp133e.pdf>

Pravobraniteljica za djecu, *Izvješće o radu za 2023. godinu*, <https://dijete.hr/hr/izvjesca/izvjesca-o-radu-pravobranitelja-za-djecu/>

Smolin, D. M., *Abduction, Sale and Traffic in Children in the Context of Intercountry Adoption*, Informacijski dokument br. 1 za Posebnu komisiju 2010., <https://assets.hcch.net/upload/wop/adop2010id01e.pdf>

UN, *Joint statement on illegal intercountry adoptions*, https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/hrbodies/ced/2022-09-29/JointstatementICA_HR_28September2022.pdf

Vidi i Haška konferencija, *Vodič za dobru praksu br. 1: provedba i funkcioniranje Haške konvencije o međudržavnom posvojenju iz 1993. (The Implementation and Operation of the 1993 Hague Intercountry Adoption Convention: Guide to Good Practice, Guide No 1)*, 2008., https://assets.hcch.net/upload/adoguide_e.pdf

Mrežni izvori

24sata, *Tužiteljstvo zaključilo slučaj. Sutkinja iz Zambije u četvrtak donosi odluku o Hrvatima*, <https://www.24sata.hr/news/uzivo-nastavlja-se-sudjenje-hrvatima-u-zambiji-tuziteljstvo-treba-dovesti-nove-svjedoke-913402>

APNews, *Sweden halts adoptions from South Korea after claims of falsified papers on origins of children*, <https://apnews.com/article/sweden-south-korea-adoptions-0db5d3940d66c7721745f3281e453d5e>

Commissione per le Adozioni Internazionali, <https://www.commissioneadozioni.it/>

Dnevnik.hr, Šefica saborskog odbora: “Nitko u Hrvatskoj ne zna koliko je djece posvojeno iz DR Konga”, dostupno na: <https://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/vucemilovic-nitko-u-hrvatskoj-ne-zna-koliko-je-djece-posvojeno-iz-dr-konga---766625.html>

Francuska agencija za posvojenje, <https://www.agence-adoption.fr/informer-conseiller-accompagner/afrique/>

Haška konferencija za međunarodno privatno pravo, <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/specialised-sections/intercountry-adoption>

HRT, *Adopta: U 2023. ostvareno 137 posvojenja*, dostupno na: <https://vijesti.hrt.hr/hrvatska/adopta-u-2023-ostvareno-137-posvojenja-11136573>

IusInfo, *Opačić: napravljen registar posvojitelja*, dostupno na: <https://www.iusinfo.hr/aktualno/dnevne-novosti/opacic-napravljen-registar-posvojitelja-13109>

JuristNews, *Netherlands announces ban on adoption from foreign countries*, <https://www.jurist.org/news/2024/05/netherlands-announces-ban-on-adoption-from-foreign-countries/>

Jutarnji list, *Novi detalji o Hrvatima pritvorenim u Zambiji: ‘Dva para su upisana u Registar potencijalnih posvojitelja’*, dostupno na: <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/novi-detalji-o-hrvatima-pritvorenim-u-zambiji-dva-para-su-upisana-u-registar-potencijalnih-posvojitelja-15290749>

Ministarstvo vanjskih poslova Francuske, <https://www.diplomatie.gouv.fr/fr/adopter-a-l-etranger/le-processus-de-l-adoption-internationale/le-choix-du-pays-d-origine/>

- Ministarstvo pravosuđa Njemačke, https://www.bundesjustizamt.de/DE/The-men/Familieinternational/Adoption/Anschriften/Auslandsvermittlungsstellen/Auslandsvermittlungsstellen_node.html
- Narod.hr, *Afera Zambija: Legalizaciju isprava iz Konga zaobišli i uhićeni i hrvatski sudovi iako postoje jasne upute*, dostupno na: <https://narod.hr/hrvatska/afera-za-ambija-legalizaciju-isprava-iz-konga-zaobisli-i-uhiceni-i-hrvatski-sudovi-ia-ko-postoje-jasne-upute>
- New Direction, *Cross-Border Adoptions* vidi: https://newdirection.online/event/cross_border_adoptions
- Nizozemski Direktorat za djecu, mladež i obitelj, *Buadir recommends temporary suspension of inter-country adoptions*, <https://www.buadir.no/en/suspension-adoption/>
- Selman, P., Statistika međudržavnog posvojenja, <https://assets.hcch.net/docs/a8fe9f19-23e6-40c2-855e-388e112bf1f5.pdf>
- Stranice nizozemske Vlade, *Adoption possible from six selected countries*, <https://www.government.nl/latest/news/2022/11/02/adoption-possible-from-six-selected-countries>
- Stranice nizozemske Vlade, *Minister Dekker suspends intercountry adoption with immediate effect*, <https://www.government.nl/latest/news/2021/02/08/minister-dekker-suspends-intercountry-adoption-with-immediate-effect>
- Sabor RH, Tematska sjednica Odbora za obitelj, mlade i sport održana 25. siječnja 2023.; <https://sabor.hr/hr/press/priopcenja/tematska-sjednica-odbora-za-obitelj-mlade-i-sport-potrebno-je-dodatno-regulirati>
- U. S. Department of State – Bureau of consular Affairs, <https://travel.state.gov/content/travel/en/Intercountry-Adoption.html>
- Večernji list, *Kronologija slučaja: Šest mjeseci drame, nevjerojatnih obrata i sretnog kraja za osmero Hrvata*, dostupno na: <https://www.vecernji.hr/vijesti/dan-d-za-hrvate-sest-mjeseci-agonije-drame-i-nevjerojatnih-obrata-danas-su-moguca-dva-scenarija-1684258>
- Vlada Kanade, <https://www.canada.ca/en/immigration-refugees-citizenship/services/canadians/adopt-child-abroad/processes.html>
- Vlada UK, <https://www.gov.uk/child-adoption/adopting-a-child-from-overseas>

Summary

Tena Hoško*

INTERCOUNTRY ADOPTION – WHICH PATH TO TAKE

Intercountry adoption has recently attracted a lot of attention in Croatia, both in the media and in scientific and professional circles. However, the competent authorities have still not approached the regulation of intercountry adoption in a systematic and planned manner. Therefore, the aim of this paper is to offer some options in further regulation of this very specific type of childcare in Croatia. With this aim, the paper first defines intercountry adoption, explaining its types, then gives an account of the regulation of intercountry adoption in Croatia. After that, various approaches that can be taken regarding intercountry adoption are considered. The paper highlights the additional regulation of this institute, the possibility of restrictions and moratoria of intercountry adoption, increased cooperation with other countries and informing potential adopters while promoting Hague over non-Hague adoptions. In conclusion, the necessity of a thoughtful approach is emphasized, which would require an assessment based on the experiences of practitioners and the knowledge of theoreticians from various legal fields and professions dealing with child protection.

Key words: intercountry adoption; recognition of a foreign court decision on adoption; receiving country; country of origin of the child; Hague Convention on Adoption from 1993

---

* Tena Hoško, Ph. D., Associate Professor, Faculty of Law, University of Zagreb, Trg Republike Hrvatske 14, 10000 Zagreb, Croatia; tena.hosko@pravo.unizg.hr; ORCID ID: orcid.org/0000-0002-6745-0351